

Täysistunto

Tiistai 22.11.2022 klo 13.59—17.07

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.07.

Puhetta johti puhemies Matti Vanhanen (13.59—17.07).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 86/2022 vp.

3. Välikysymys suomalaisen maatalouden kriisistä ja kotimaisen ruuantuotannon turvaamisesta tulevaisuudessa

Välikysymys VK 5/2022 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Matti Vanhanen: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Sari Essayah ja 80 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 5/2022 vp suomalaisen maatalouden kriisistä ja kotimaisen ruuantuotannon turvaamisesta tulevaisuudessa. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Sari Essayah luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesityksen (HE 154/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 277/2022 vp

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään tunti. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Asian käsittelyssä noudatettin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.15 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelyssä on nyt ensi vuoden talousarvioesityksen täydentäminen. Se jatkaa varsinaisen budjetin linjalla ja panostaa ennen kaikkea turvallisuuteen ja energiakriisin hoitamiseen, joiden merkityksestä meillä vallitsee yhteiskunnassa laaja yhteisymmärrys.

Suomi on jo pitkään ollut sotilaallisesti valmis Naton jäseneksi. Naton täysjäsenyyttä edellyttää kuitenkin uusia voimavaroja ministeriöiden työhön, siihen Nato-Suomen todellisuuteen. Tässä budjetin täydennyksessä hallitus esittää keskeiset määrärahat eri ministeriöihin, jotta Nato-jäsenyyteen on täysi valmius. Suurimpana menoeränä todettakoon Suomen maksuosuus Naton budjettiin.

Kaikkiaan Nato-menoihin hallitus esittää täydentävässä budjetissa yhteensä reilut 40 miljoonaa euroa, ja lisäksi täydentävässä budjetissa varataan nyt 15 miljoonaa sellaisiin Nato-jäsenyydestä aiheutuviin menoihin, joiden valmistelu on vielä kesken. Kuten hyvin tiedämme, valitettavasti jäsenyyssprosessimme muissa Naton nykyisissä jäsenmaissa ei vielä ole valmis, eli työ jatkuu, mutta rahavaramat Nato-jäsenyydelle on tehty.

Arvoisa puhemies! Budjetin täydennyksen suurin yksittäinen panostus kohdistuu niin ikään myös turvallisuuteen. Me esitämme 140 miljoonan euron panosta Rajavartiolaitokselle itärajan esteen ensimmäisen vaiheen rakentamiseen. Kiitän tässä koko hallituksen puolesta hyvistä parlamentaarista yhteistyöstä asian merkityksen tunnustamisessa ja päätökseen tukeutumisessa. Itärajan aita parantaa rajavalvontaa ja tukee hybridi-vaikuttamisen torjuntaa. Se on ajankuva, sellainen tarvitaan.

Samalla poliisille ja pelastustoimelle kohdistetaan lisäeuroja, totta kai huomattavasti pienemmässä mittakaavassa tokikin. Samoin useampia määrärahoja kohdistetaan nyt Ukrainan materiaaliapuun. Me seisomme Ukrainan rinnalla kylmenevän talven jokaisena päivänä ja autamme samalla myös sotaa pakenevia ukrainalaisia Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tässä budjetin täydennyksessä pannaan toimeen myös budjettiriihessä linjattu, hyvin nopeasti valmisteltu väliaikainen sähkötuki suomalaisille kotitalouksille. Se tarkoittaa siis sitä, että sähkön erityisen ja ennätyksellisen, valitettavan korkeaa hintaa tullaan kompensoimaan väliaikaisella tuella niille kodeille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää sähkövähennystä. Sähkötukeen ehdotetaan 85 miljoonan euron rahoitusta. [Mika Niikko: Näpertelyä!]

Energiankulutusta pyritään tietenkin myös hillitsemään. Pidän viisaana sitä, että asuinrakennusten energiatehokkuutta parantavien avustusten myöntövaltuuteen ehdotetaan noin 30 miljoonan euron lisäystä, joka korottaisi valtuuden yhteensä nyt 100 miljoonaan euroon. Se on myös tapa vastata energiakriisiin.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Yleinen inflaatio, joka laukkaa ennätysnopeasti ja korkealla, näkyy myös ministeriöiden ja hallituksen ja eri hallinnonalojen virastojen toiminnassa. Se näkyy erityisesti tilavuokrien nousussa. Budjetin täydentävään esitykseen aiemmin suunnitellun mukaisesti, joka jo budjettiriihen yhteydessä informoitiin, nyt tarkentuneilla tiedoilla sisältyy vajaa 30 miljoonaa euroa määrärahoja, joilla kompensoidaan valtion virastojen ja laitosten toimitilojen ja sitä kautta myös kansalaisten palveluiden sujuvuutta, koska vuokrien hinnat ovat nousseet poikkeuksellisen nopeasti ja korkealle.

Budjetin täydennykseen sisältyy myös toimia pidemmän aikavälin energiamurroksen edistämiseksi. Yksi pieni mutta erityisen merkittävä päätös on se, että Säteilyturvakeskukseen ehdotetaan määrärahoja ydinenergialain kokonaisuudistukseen, pienydinvoimalaitosten käsittelyyn varautumiseen sekä raja-asemien säteilyvalvontaan — tämä tulevaisuuden energiapolitiikkana.

Arvoisa puhemies! Budjetin täydennyksessä valtion omaisuustuloja ehdotetaan korotettavaksi reilulla 570 miljoonalla eurolla. Ne ovat tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi tehtäviä myyntejä, jotka toteutetaan hallituskauden loppuun mennessä. Kun tuloarvioiden muutokset otetaan huomioon, niin täydentävän budjetin panostukset turvallisuuteen ja energiaan lisäävät ensi vuoden budjetoitua alijäämää reilulla 200 miljoonalla eurolla, joista merkittävin osuus on tuo itärajan raja-aitarakennustyö, joka jo lisätalousarvion rahoituksella käytännössä käynnistetään mahdollisimman nopeasti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvä ministeri, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kysymys tässä täydentävässä keskustelussa kuuluu: miksi kotimainen ruoantuotanto ja maatalous unohdettiin? Tällä hetkellä me olemme tilanteessa, niin kuin edustajakollega Essayah totesi, että päivittäin kolme suomalaista maatilaa lopettaa toimintansa. Tukea energiakriisissä, niin kuin ministeri Saarikko kertoi, on jossain muodossa löytynyt oikeastaan miltei kaikille muille, mutta maatilat tämä vasemmistohallitus on keskustan kanssa unohtanut.

Maatalous oli kustannuskriisissä jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaankin, kyllä, mutta sodan myötä kustannukset ovat kasvaneet merkittäväällä tavalla, jopa ennennäkemättömällä tavalla. Maatilojen sähkölaskut ovat moninkertaistuneet, mutta tuottajahinnoissa se ei juurikaan ole näkynyt. Niin kuin tuossa edellä kuulin, Tilastokeskuksen raportin mukaan heinä–syyskuun aikana maatalouden tuotantovälineiden ostohinnat nousivat jopa 30 prosenttia. Hallitus ei halunnut lopulta sisällyttää tukipakettia maataloudelle, vaan tukea kuulemma harkitaan mahdollisesti ensi vuonna. Täytyy todeta, että hallitus ei näytä välittävän suomalaisen maatalouden ja ruokaturvan tulevaisuudesta.

Edustajakollega, kristillisdemokraattien puheenjohtaja Sari Essayah totesi: ”Hallitus leikki viikonloppuna, että sitä kiinnostaisi suomalaisen maatalouden ja terveydenhuollon tulevaisuus. Nyt tiedämme, että näin ei ole.” Hän myös totesi: ”Maatalouspuolueen leima keskustan kohdalla on aikansa elänyt, koska keskusta on kohta ollut jo kahdeksan vuotta maatalousministerin salkussa kiinni ja jälki on tällaista. Keskusta ei tällä hetkellä ole se puolue, joka parhaiten ajaa suomalaisen maatalouden asemaa.” Hetki sitten luetussa välilyksymyksessä todettiin lisäksi: ”Marinin hallitus on osoittanut välinpitämättömyydellään ja päättämättömyydellään, ettei se ole tilanteen tasalla maatilojen ahdingossa eikä myöskään globaalista ruokaturvatilanteesta.”

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Haluankin nyt kysyä ministeri Saarikolta: miksi te ette keskustassa pitäneet kiinni tästä maatalouden kriisipaketista, ette tuoneet, halunneet sitä osaksi tätä talousarviota täydentävää esitystä? [Toimi Kankaanniemi: Se on vakava juttu!] Tähän se olisi kuulunut, ministeri Saarikko, jos se teille olisi ollut tärkeä muissakin kuin tupailtapuheissa.

Mutta ei niin huono, ettei jotain hyvääkin. Tässä täydentävässä esityksessä tuodaan varoja meidän Nato-jäsenyyden valmisteluun, 140 miljoonaa itärajan aidan ensimmäiseen vaiheeseen, tuomioistuinten käsittelyaikojen lyhentämiseen, hivenen myös pelastustoimelle ja opiskelijoiden tulorajojen määräaikaiseen korottamiseen. Nettolainanoton vuonna 22 arvioidaan nyt olevan noin seitsemän miljardia euroa.

Mutta sitten tästä keimailusta talousryhdin hylkäämisen kanssa. Vuosi sitten keskustan puheenjohtaja, valtiovarainministeri Saarikko ilmoitti puoluevaltuuston kokouksessa pitämässään puheessa, ettei keskusta tule olemaan hallituksessa, jossa ”keimaillaan talousryhdin hylkäämisen kanssa”. Te, Saarikko, totesitte silloin, että kevään 21 kehysriihessä päivitettyä menokehystä ei saa enää ylittää hallituskauden aikana. Tuon jälkeen on käynyt selväksi, että se oli vain puhetta, ja te, puheenjohtaja Saarikko, olette marinoinut keskustan vihervasemmistolaiseksi tukipuolueeksi. Velalla ei näytä olevan väliä, ja kaikki kiistat ratkaistaan lisävelanotolla. [Jussi Halla-aho: Hyvin sanottu!]

Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallitus ei ole avoimesti luettellonut myöskään, mitkä menot talousarviossa ovat kehyspoikkeuksen piirissä. Itse asiassa hallitus ei myöskään ole perustellut jokaista poikkeuslauseen piirissä olevaa menoa siltä osin, miksi juuri se on välttämätön Venäjän raakalaismaisen hyökkäyssodan takia rahoittaa kehysten ulkopuolelta. VTV huomautti tästä kesäkuussa omassa lausunnossaan, valvontareportissaan, ja edellytti, että nämä turvallisuuspoliittisen poikkeuksen piirissä olevat asiat on läpinäkyvästi saatava selville ja kyseiset menokokonaisuudet pitää voida tarvittaessa erottaa normaaleista kehysmenojen piirissä olevista menoista. Hallitus vaikuttaa kuitenkin edelleen siirtäneen kaikki mahdolliset vähänkin poikkeuslauseeseen etäisesti liittyvät menot sen piiriin, jotta se voi rahoittaa muita poliittisia hankkeita kehysten sisältä. Jos ja kun näin on, todellisuudessa hallituksen rahankäyttöä ei siis rajoita yhtään mikään.

Monet menot ovat varmasti tärkeitä, mutta menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa nimenomaan sitä, että kun on näitä menoja, niin priorisoidaan jostain muualta. Voisitteko te, arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, selittää, miksi esimerkiksi nämä ovat Venäjän hyökkäyssodan takia aivan välttämättömiä menoja toteuttaa velaksi eikä mitään muita menoja tarvitse asettaa tärkeysjärjestykseen, eli miksi sodan takia esimerkiksi nämä menot rahoitetaan kehysten ulkopuolelta: Valtiokonttorin velanhallinnan kehittäminen, 1,3 miljoonaa — Venäjän hyökkäyssodan takia; Kelan etuus- ja asiointihallinnon kehittäminen, 13,8 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen sota Ukrainaan; [Mika Niikko: Uskomatonta!] Rajavartiolaitoksen ilma- ja vartioalusten ylläpitokulut, 3 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukrainaan; osmankäämin ja karpalon istuttaminen, 30 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukrainaan; ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma, 5 miljoonaa — ja syynä tässäkin kehysten ulkopuolelta rahoittamiseen Venäjän raakalaismainen sota Ukrainaan. Nämä ovat tietenkin kaikki tärkeitä menoja, ja juuri siksi muualta olisi pitänyt pystyä karsimaan.

Kokoomus tulee esittämään oman talouspolitiikkansa keskeiset ratkaisut ensi viikolla. Nyt olisi hallituksella ja teillä, valtiovarainministeri, mahdollisuus perustella kansalaisille avoimesti, miksi esimerkiksi nuo edellä olevat rahat olivat teidän mielestänne niin välttä-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

mättömiä, että ne piti rahoittaa kehyksen ulkopuolelta, ja niiden takia te otatte velkaa, kasaatte yli 40 miljardia euroa uutta velkaa lasten ja lastenlasten harteille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Suomela.

14.27 Iiris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Vaikka oppositio nyt maalailee synkkiä pilviä taivaalle, on syytä muistaa, että sekä vasta tuotu lisäbudjetti tälle vuodelle että tämä ensi vuoden täydennys sisältävät itse asiassa tuloarvion kohennuksia. Tässä täydennyksessä arvioidaan, että tulot kohenevat miltei 600 miljoonalla eurolla. On varmaan ihan oikeudenmukaista, että osa tästä summasta käytetään nimenomaan tästä energiakriisistä kärsivien suomalaisten auttamiseen ja tukemiseen, kerran osa kohonneista tuloista tulee nimenomaan sitä kautta, että kun energian hinta on korkeammalla, niin silloin siitä myös lisää verotuloja tulee.

Tällöin on nimenomaan tärkeää, että tuodaan vaikkapa tämä uusi sähkötuki, josta ministeri Saarikko äsken kertoi. Sinne laitamme 90 miljoonaa lisää. Energiaremontteihin taas saa 30 miljoonaa lisää avustusta, koska tiedämme, että moni suomalainen on nyt siinä tilanteessa, että vaikka kuinka haluaisi kohentaa omia mahdollisuuksiaan selvittää niin tästä kuin tulevista talvista, niin varaa näihin remontteihin ei välttämättä ole ilman valtion apua. On vain ja ainoastaan reilua, että ihmiset pystyvät säästämään paitsi omista kuluistaan myös energian ostamisessa. Tämähän helpottaa meidän kaikkien tilannetta: mitä alemmas saamme energian kysyntää, sitä edullisempi energian hinta on meille kaikille. Sen takia näihin energiatehokkuustoimiin panostaminen on nyt aivan ensisijaisen tärkeää.

Paluuta menneisyyteenhän ei näy. Tuskin koskaan Suomi palaa ostamaan venäläistä energiaa samalla tavalla kuin teimme ennen näitä sotia, tuskin koskaan Eurooppa palaa samaan. Sen takia onkin aika katsoa tulevaisuuteen ja rakentaa sellaisia tulevia talvia, jolloin suomalaiset voivat selvittää, sekä tästä vuodesta että myös niistä tulevista. Sen tähden onkin olennaista, että autetaan ihmisiä niin tämän kriisin kuin tulevien haasteiden yli.

Lisäksi tässä jatketaan energiayhtiöiden laina- ja takausohjelmaa. Aiemmin syksyllä nähtiin, että kun energiemarkkinoilla oli epäselvyyksiä ja kun varsinkin moni pohjoismaainen yhtiö oli haasteissa, niin jo pelkästään se, että tämä laina- ja takausohjelma julkistettiin, auttoi vakauttamaan markkinoita niin, että jo se itsessään hillitsi paineita korottaa energian hintaa. Fortumin paketin jälkeenhän tätä ohjelmaa ei ole juurikaan käytetty, onneksi, mutta jo pelkästään ohjelman olemassaolo on markkinoita vakauttava asia. Siksi on erinomaisen hyvä, että tätä ohjelmaa nyt päätettiin jatkaa.

En oikein tiedä, mikä näistä on sellaista, mitä oppositio olisi jättänyt tekemättä. Sen varmaan näemme sitten opposition tulevilla puheenvuoroissa. Kovasti toivon, että olemme yhtä mieltä suomalaisten auttamisesta tämän energiakriisin keskellä.

Luonnonsuojelustahan on täällä salissa puhuttu paljon. Olemme saaneet kuulla, että parhaita toimia luonnontilan parantamiseksi ovat kotimaiset toimet, ja juuri niitä kotimaisia toimia tässä täydentävässä esityksessä on. Ne ovat toki kertaluokkaa pienempiä kuin panostukset tämän energiakriisin hoitamiseen. Monet näistä toimista parantavat vaikkapa ruokaturvaa ja auttavat silloin sekä ruokakriisin ja energiakriisin että luonnontilan haasteiden ratkaisemisessa.

Panostuksia tehdään myös ukrainalaisten auttamiseen niin Ukrainassa kuin täällä Suomessa. Jälleen kerran todella toivon, että tästä olemme yhtä mieltä ja että tästä oppositio ei leikkaisi. Siellä ja täällä apu on todella tarpeen.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Ehkä itselleni yksi tärkeimmistä asioista henkilökohtaisesti on, että me panostamme nyt varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärien kasvattamiseen. 300 uutta opiskelijaa pääsee aloittamaan koulutuksen varhaiskasvatuksen opettajaksi tämän täydennyksen myötä. Se on ehdottomasti paikallaan, koska suomalainen varhaiskasvatus on valitettavasti kriisissä. Kun katsoo työvoimapulaa, niin ei ole sellaista aluetta Suomessa, jolla olisi tarpeeksi varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia. Sen takia on aivan keskeisen tärkeää, että ensinnäkin koulutamme riittävästi ihmisiä mutta toisaalta takaamme myös riittävän hyvät työolot ja riittävän hyvän kompensaation siitä elintärkeästä työstä, jota nämä ammattilaiset tekevät. Näimme juuri Ylen tuoreessa MOT-ohjelmassa, millaisiin tilanteisiin suomalaisissa päiväkodeissa joudutaan, kun henkilökuntaa ei vain kerta kaikkiaan ole tarpeeksi. [Jussi Halla-aho: Vaikka on vasemmistohallitus!]

Nämä ammattilaiset tekevät parhaansa ja he tekevät kullannarvoista työtä, mutta siinä kohtaa kun aamulla ei vaikkapa ole yhtään aikuista pienten lasten ryhmässä, on selvää, että joudutaan äärimmäisiin tilanteisiin. Silloin se tilanne ei ole varhaiskasvatuksen opettajien vika, vaan on meidän päättäjien asia katsoa peiliin ja miettiä, mitä me voisimme tehdä toisin. Näin tämä hallitus todella on tehnyt. Me olemme panostaneet koulutukseen ja varhaiskasvatukseen tällä kaudella yhteensä miltei miljardin euron edestä. Linja oli toinen vielä viime kaudella, kun kokoomuksella oli opetusministerin salkku — silloinhan koulutuksesta ja varhaiskasvatusta leikattiin. [Sari Sarkomaa: Ei muuten leikattu!] Tiedetään, että yksi suurimmista ongelmista on nimenomaan täällä pääkaupunkiseudulla: Helsinki on menneinä vuosina enemmän alentanut kuntaveroa kuin käyttänyt nekin rahat varhaiskasvatuksen tilan kohentamiseen.

Todella, politiikka on arvovalintoja, ja on arvovalinta panostaa lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Tiedetään, että varhaiskasvatus on yksi parhaista panostuksista siihen, että lapset ja nuoret voivat pärjätä elämässä. He työllistyvät paremmin, jaksavat pidempään työelämässä ja maksavat siten myös enemmän niitä veroeuroja, joiden perään täällä monesti huudellaan. Sen takia on nyt todella hyvä, että näitä koulutuspaikkoja lisätään — kaikkien niiden aiempien toimien lisäksi, joita olemme tehneet varhaiskasvatuksen eteen. Se myös tässä akuutissa tilanteessa mahdollistaa sen, että kun meillä on työvoimapulaa, niin ongelmia ei synny ainakaan toivottavasti siitä, että kun vanhempi vie aamulla lapsen päiväkotiin, niin lapsi ei voi sinne jäädä, koska siellä ei ole tarpeeksi työntekijöitä. Näinhän on pahimmillaan käynyt, ja ihmiset joutuvat olemaan töistä pois, kun meillä on niin paha pula ammattilaisista varhaiskasvatuksessa. [Sari Sarkomaa: Miksi sitten näin vähän aloituspaikkoja?]

On todellakin aika tunnistaa tämä kriisi ja tehdä tarvittavat toimet. Tämä on yksi niistä. Toivon, että oppositio ennemmin esittää omissa vaihtoehtoissaan vielä lisää panostuksia koulutukseen kuin koulutuksesta, lapsilta tai perheiltä leikkaamista. [Sari Sarkomaa: Näin teemme!] Toivon, että meillä on yhteinen näkymä siitä, että nämä panostukset, joita tässä täydentävässä esityksessä tehdään, ovat nimenomaan tarpeen niin Suomen kuin Euroopan ja varsinkin ukrainalaisten tulevaisuuden kannalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

14.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat, olemme antamassa nyt vuodelle 2023 täydentävää hallituksen esitystä liittyen talousarvioesitykseen. On toki myönnettävä, että tässä esityksessä on hyviä asioita. Käynnissä on Nato-jäsenyys-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

prosessi, puhumme itärajan aidasta, ja meillä on käsillä turvallisuus- ja energiakriisi. Kyllä näihin asioihin on ihan hyvä kiinnittää huomiota.

On hyvä asia, että oikeusministeriön hallinnonalalla huomioidaan seksuaalirikosten ennaltaehkäisyhankkeiden jatko. Pidän erittäin tärkeänä, että esimerkiksi lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset saadaan kitkettyä Suomesta. Tästä olen jättänyt muutamankin lakialoitteen eduskunnassa.

On hyvä asia, että sisäministeriölle ehdotetaan lisäystä hyvinvointialueiden pelastustoi-
mien ohjaukseen. Hyvinvointialueet aloittavat ensi vuoden alusta.

Mutta on huono asia, että kun ne hyvinvointialueet aloittavat, niin rahoitus on unohdettu täysin. Hyvinvointialueilta puuttuu arviolta noin puolitoista miljardia euroa. Ja tässä tilanteessa, kun hyvinvointialueilla on isoja hankkeita — siellä muun muassa harmonisoidaan asiakasmaksuja, siellä säädetään omaishoidon tuista maksuluokat — rahoitus on riittämätön. Ja tässä tilanteessa, jossa Marinin hallitus on laiminlyönyt järjestää riittävän rahoituksen edes nykyisten kaltaisten terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen niille, jotka osallistuvat verorahoillaan palvelujen kustantamiseen, on epäoikeudenmukaista ja edesvastuutonta esimerkiksi laajentaa palveluita laittomasti maassa oleskeleville tai sellaisille henkilöille, jotka eivät halua todistaa henkilöllisyyttään. Tällaisenkin lakiesityksen on Marinin hallitus eduskuntaan tuonut.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että ensi vuonna hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa — tässä lisätalousarviossa annetaan toki sinne rahoitusta — on täysin unohdettu tämä puolentoista miljardin rahoitusvaje. Olen itse Uudeltamaalta ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta, ja meillä käydään todella keskustelua siitä, että omaishoidon tuet laskevat ja asiakasmaksut nousevat. Eli tässä käy juuri sillä tavalla kuin me perussuomalaiset sote-uudistusta tehtäessä sanoimme: laskun maksaa asiakas — vanhus, sairas, vammaainen — eli tavallisen kansalaisen laskut ja maksut nousevat.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää sähkön hintaa kompensoitavaksi erillisellä ja väliaikaisella sähkötuella niille kotitalouksille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää sähkövähennystä. Arvoisa puhemies, tämä on meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyssä, ja haluan kertoa teille sen, että väliaikaisen sähkötuen omavastuuraja, 400 euroa, on niin korkea, että jo tämänkokoisen sähkölaskun maksaminen voi aiheuttaa kohtuuttoman tilanteen monelle pienituloiselle perheelle. Näillä perheillä ei ole mahdollisuutta sopeuttaa sähkölaskuaan nopeasti etenkin talven alla, kun monella suuri sähkölasku johtuu sähkölämmityksestä. Tässä tilanteessa hallitukselta kaivattaisiin päättäväisiä toimenpiteitä sähköpörssistä johtuvien kohtuuttomien sähkön hintojen laskemiseksi, mikä olisi perusteltua jo siksi, että tuotantokustannukset eivät ole kasvaneet läheskään vastaavassa tahdissa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on tärkeää. On tärkeää, että ihmisten kodit ovat lämpiminä talvella. Mutta ensi vuoden alusta myös suomalaisten ihmisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiminen on tärkeää, ja olen äärettömän pettynyt siihen, että olemme tilanteessa, jossa sote on tehty ja sen tarkoitus on ollut parantaa kansalaisten palveluja, lisätä yhdenvertaisuutta ja parantaa palveluihin pääsyä, mutta mitä se tulee tekemään: se heikentää itse asiassa niiden hiljaisten ihmisten — vanhusten, vammaisten, heidän läheistensä, omaistensa — tilannetta erityisesti esimerkiksi sillä, että omaishoidon tuki uhkaa laskea. Toivoisin todellakin, hyvä hallitus, että kuulisitte tämän viestin sieltä sote-kentältä ja hyvinvointialueilta, koska teidän sote-uudistukseenne on asettanut suomalaiset ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Mutta kuten sanoin, on hienoa, että huolehdimme suomalaisten turvallisuudesta, ja näin tuleekin olla. Ja toivon, että Nato-jäsenyys etenee nopeasti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.39 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme talousarvioesityksen täydentämistä, ja hallituksen esitykset ovat täällä käsittelyssä, ja todella täytyy ihmetellä tätä, että maatalouteen ei ole panostettu. Suomalainen ruoka on se, mitä tarvitsemme, ja ruokapulakin uhkaa tässä, ja maatalousyrittäjät ovat tosiaan paniikissa siellä, että mitenkä pärjätään, ja siltikään tämä asia ei ole edennyt.

Jotenkin tulee semmoinen mielikuva, että kun keskusta meni hallitukseen, niin oliko keskustalla päätavoite saada sote-uudistus läpi ja sitten mitään muuta ei — unohtui maatalous, mutta kunhan sote-uudistus saadaan läpi, niin kaikki muut saavat olla. Ehkä se oli vähän virhearvio. Ja tämä sote-uudistus ei mennyt nyt ihan niin kuin piti mennä. Sen piti parantaa palveluita, mutta kuinka nyt kävikään? Hallinto kasvaa, byrokratia kasvaa. Juuri kuten äsken kuulimme edustaja Juvosen kertovan näistä omaishoitajistakin, että jopa omaishoitajien palkkoja ollaan alentamassa, niin siis eihän todellakaan tämmöistä pitäisi olla. Rahoitusta tarvittaisiin sinne ehdottomasti enemmän, että olisi järkevämpää tuo asia.

Mutta muutamia yksityiskohtia tuolta poimin, mitä haluaisin kysyä, mitä nämä käytännössä nyt tarkoittavat.

Täällä talousarvioesityksessä puhutaan tämmöisestä kuin matalalentoverkostosta. Kun matalalentoverkoston perustaminen on 2,3 miljoonaa euroa, niin ihan kysyisin, mitä se tarkoittaa suomeksi.

Sitten täällä on tämmöinen kehitysyhteistyö. Mihinkä tämä raha menee? Kun täällä on tämmöinen summa kuin 713 012 000 euroa elikkä aika iso summa, niin mihinkä tämä nyt kaiken kaikkiaan menee?

Kolmas kysymys on siinä, kun EU:n pelastuspalvelumekanismiin hankitaan lääkkeitä ja rokotteita. Ihan kysyisin sitä, mitenkä panostetaan Suomen kotimaiseen tuotantoon tässä, koska sekin on aika tärkeätä. Lääkkeiden kotimainen tuotanto ja rokotteiden kotimainen tuotantohan ovat tärkeitä.

Kyllä toivoisi, että tämä maatalouden kriisi olisi paremmin huomioitu tässä, ja ehdottomasti siihen pitäisi keskustan viimeistään nyt ottautua hallituksessa olleena, eli ei voi näin olla. Meillä pitää olla suomalaista ruokaa. Pitää huolehtia, että maatalous pärjää, maatalousyrittäjät pärjäävät. Siellä on tosi vaikeita tilanteita: polttoaineen hinta nousee, energian hinta nousee, lannoitteiden hinta nousee, ja pitäisi vielä elääkin siellä maatilalla ja tulevaisuutta katsoa, ja myös tulevaisuudessa pitäisi olla tuottajia. Voi hyvä hallitus, miettikää oikeasti uudelleen tätä maatalouden tilannetta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

14.41 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä ensi vuoden talousarvion täydentävässä osassa on paljon sinällensä ihan tarpeellisia ja oikeitakin rahan kohdennuksia. Esimerkiksi Nato-jäsenyyteen varautuminen ja panostukset turvallisuuteen varmasti ovat sellaisia, joihin oppositiokin myötämieltä osoittaa. On tärkeää, että muun muassa poliisille, pelastustoimelle ja tähän yhdessä sopimaamme itärajan niin sanottuun pilottihankkeeseen

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

seen aidasta kaikki nämä rahoitukset on saatu, ja nyt sitten aitahankkeelle saadaan myös-
kin jatkoa, eliikkä 139 miljoonaa euroa siihen.

Mutta sitten noston täällä, kuten kollegat edellä, näitä puutteita. Elikkä tuossa viikonlopuna oli varmasti aika monillakin toiveet korkealla ja ajateltiin, että nyt hallitus on vihdoinkin tässä vaiheessa hallituskautta huomannut, että kaksi isoa sektoria, jotka ovat meidän, niin kuin voisi sanoa, kriisivalmiudenkin kannalta aivan välttämättömiä, eli terveydenhuolto ja maatalous, ovat nyt sellaisessa tilanteessa, että sinne tarvitaan ehdottomasti panoksia. Maataloudesta äsken tuon välikysymystekstin luinkin ja sen uskon, että keskustassa kyllä tiedetään se, miten kriittisessä tilanteessa maatalous on, mutta jostain syystä niitä toimenpiteitä ei kuitenkaan hallituskoalitiossa saada aikaiseksi. Tämä on kyllä todella surullista, ja siinä mielessä pelkään, että meillä kerkiää ennen kevättä tosi moni tila pistää vielä lapun luukulle, ja silloin me jo puhutaan sitten ruokaturvasta ja me puhutaan ihan yleisestä huoltovarmuudesta ja viime kädessä jopa turvallisuuspoliittisista asioista. Mutta tähän vielä toivon, että hallitukselta löytyisi loppumetreillä ymmärrystä ja tavallaan sen tilanteen vakavuuden tajuamista.

Mutta sitten tähän sote-uudistukseen. Eli nyt täytyy sanoa, että kun tuo hyvinvointialueitten startti lähenee, niin nyt on sitten viimeistään paljastuneet nämä sote-rahoituslain valuviat. Kristillisdemokraatitahan jo syyskuussa silloiselle ministeri Aki Lindénille luovuttivat tämän sotien korjaussarjan, jossa me olimme poimineet ne ihan kaikkein akuuteimmat kohdat, mitkä tuossa sote-rahoituslaissa pitäisi uudistaa, 23 kohtaa muistaakseni siinä luetelossa oli. Kyllä tällä hetkellä, kun niitä budjetteja yritetään ensi vuodelle kasata, nähdään se, että tämä, mitä ministeri Kiuru esitti viikonloppuna, 700 miljoonaa, vähintäänkin tarvitaan mutta oikeasti rahaa puuttuu se puolitoista miljardia. Elikkä tämä on kysytty näiltä hyvinvointialueitten johtajilta.

Tuossa katsoin ensi vuotta omankin hyvinvointialueen näkökulmasta. Itse asiassa Pohjois-Savo on ainut, joka yrittää tällä hetkellä nollatulokseen. Kaikki muut ovat menossa negatiiviselle ja kaikki muut ovat lähdössä alijäämästä. Tämä on kyllä siinä mielessä huolettavaa. Pohjois-Savokin lähtee siksi nollatuloksesta, että me emme saa muuten tarpeeksi lainaa, jolla pystymme ottamaan vastuun näistä investoinneista, mitkä lankeavat [Puhemies: Kolme minuuttia!] sitten tuolle alueelle.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! En pidä tässä pitempään. Uskon, että kerkeämme vielä näistä talousasioista puhua. Tänään on lyhyempi istunto, joten omalta osaltani yritän auttaa sen ajan tehokasta käyttämistä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

14.45 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän suomalaisia ilman muuta tällä hetkellä eniten huolestuttaa valtion velkaantuminen — tämä on useissa tutkimuksissa käynyt ilmi, viimeksi Evan tutkimuksessa pari viikkoa sitten — eikä pelkästään tavallisia suomalaisia, vaan myöskin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on todennut, että talous on ajautumassa haaksirikkoon. Jatkuvaan velkaantumiseen perustuva politiikka on romuttamassa jopa hyvinvointipalvelut.

Jos katsotaan valtiovarainministeriön talouskatsausta, niin siinäkin todetaan, että tällä vaalikaudella on otettu velkaa miljarditolkulla myös paljon muuhun kuin näiden kriisien hoitoon, ja nyt kun katsoo tätä talousarviokokonaisuutta ensi vuodelle, niin siellähän on lähes 500 riviä erilaisia menoja mutta ei ole kuitenkaan priorisoitu mitään. Mitä tulee tähän

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

täydentävään esitykseen, niin täällähän tulopuolelle on tulossa omaisuustulojen noston ja tuottoarvioiden muutosten kautta lisätuloja, mutta nekin laitetaan nyt lihoiksi.

Arvoisa puhemies! Mietin sitä, että kun hallituksella oli plakkarissaan myöskin hyvä lakiesitys eli t&k-menojen vähennys, elikkä että 50 prosenttia tutkimus- ja tuotekehitysmenoista olisi yritys voinut vähentää palkkakuluista, niin sen te peruite. Kokoomushan teki tästä viime viikolla uuden lakiesityksen, ja käsitykseni mukaan siihen on tulossa aika laaja kannatus täältä eduskunnasta. Kysyisin nyt teiltä, valtiovarainministeri, kuinka tämän kokoomuksen uudelleen aloittaman esityksen on käymässä. Me tarvitsemme Suomeen osaaamista ja tuotekehitystoiminnan perusteella saatavaa uutta liiketoimintaa, jota kautta voidaan myöskin palkata lisää ihmisiä. Millä tavalla te, valtiovarainministeri, aiotte nyt edistää tätä? Toivottavasti aiotte sitä edistää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

14.47 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tässä täydentävässä talousarviossa saamme painotuksia muun muassa kestäviin energiaratkaisuihin, ukrainalaisten kotoutumiseen ja koulutukseen sekä varhaiskasvatukseen. Ammatilliseen koulutukseen ehdotetaan 8 miljoonan euron lisämäärärahaa ja lukiokoulutuksen tehostettuun kielenopetukseen puoli miljoonaa. Tarpeen olisi myös lisätä puuttuva yksi miljoona lukiodidaktiikan tukiovetukseen ja näin vahvistaa oppivelvollisuuden laajentamisen hyvää toteutusta korona- ja etäajan jälkimainingeissa, nuorten pahoinvointi ja paineet kun ovat valitettavasti yhä kasvaneet.

Olen tyytyväinen, että varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen panostetaan. Lisäpaikkoihin ehdotetaan 6,3:a miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että rahoituksella lisätään kertaluonteisesti 300 aloituspaikkaa. Tämä on erittäin tarvittua, sillä varhaiskasvatus on ollut kasvavissa ongelmissa henkilöstöpulan vuoksi. Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on yli tuplaantunut 90-luvulta ja samaan aikaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen määrä puolittunut. Alimitoitettut koulutusmäärät ovat aiheuttaneet pulan opettajista. Kyse ei ole siis ainoastaan akuutista ongelmasta vaan pitkään jatkuneesta kehityskulusta, johon nyt tällä hallituksen pikatoimella puututaan. Näin vahvistetaan myös lasten koulupolun alkutaivalta. Varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkojen kasvun pitäisi olla seuraavan viiden vuoden aikana yhteensä 1 400 aloituspaikan verran, joten tulevalta hallitukselta vaaditaan myös sitoutumista.

Kysymys koskee sinänsä koko Suomea. Pääkaupunkiseudulla tilanne on kriittinen muun muassa korkeiden asumisen hintojen vuoksi, haja-ajatusalueella taas siksi, että ylipäättään halutaan muuttaa työn perässä lähemmäs palveluita.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti jatkuva rahoitus turvataan myös muuntokoulutuksen jatkoon. Muuntokoulutuksilla varhaiskasvatuksessa työskentelevät pätevöityvät varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin. He ovat pysyvää joukkoa, joka jo tietää, mille alalle on tulossa, mihin tehtäviin ja millaisiin tilanteisiin joutuvat. Tämän joukon tärkeyttä ei voi esimerkiksi pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen tilanteessa aliarvioida. Esimerkiksi Espoossa voisimme saman tien rekrytoida 630 varhaiskasvatuksen ammattilaista eläköityvien ja epäpätevien korvaamiseksi. Onkin siis oleellista, että alalle hakeutuneet voivat pätevöityä työn ohessa, sillä pätevistä on pula niin lastenhoitajien eli lähihoitajakoulutuksen saaneiden sosionomien kuin varhaiskasvatuksen opettajien kohdalla. Yksikään ryhmä ei näissä puutteissa korostu, joten ehdotukset vaka-lain eli varhaiskasvatuslain höllennyksis-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

tä ja muutoksista eivät nekään toisi helpotusta. Pakko on kääntää katse myös alan palkkakilpailukykyyn ja johtamiseen sekä työoloihin, jotta saadaan ihmiset pidettyä alalla.

Tässä esityksessä tuodaan myös lisäresurssia metsien ja luonnon tilasta huolehtimiseen lisäämällä metsiensuojeluun 3 miljoonaa euroa, retkeilymahdollisuuksiin 1,9 miljoonaa ja saaristomeren suojeluun yksi miljoona. Täydentävässä esityksessä huomioidaan myös Naton tarkkailujäsenyyden täysjäsenyyden hakemusprosessin aiheuttamat kulut, 42 miljoonaa, ja muun muassa henkilöstöresurssien lisäystä ja muita Nato-jäsenyydestä aiheutuvia menoja.

Tätä salia on kuunneltu hyvin, sillä poliisille ehdotetaan yhteensä 3,1 miljoonaa ja 1,5 miljoonaa sen lisäksi, ja vielä 1,1 miljoonaa myös pelastajakoulutuksen lisäämiseen, mikä on valiokunnan kuulemisissakin noussut useaan otteeseen.

Aitahankkeen osalta olen sitä mieltä, että pilotin toimivuutta olisi voinut ja pitääkin seurata, mutta sitä olisi voinut tehdä jo ennen tämän lisärahan lisäämistä. Asiantuntijakuulemisten mukaan aidan perus- ja ihmisoikeusvaikutukset tulee arvioida. Tähän näkemykseen yhtyy myös valtiovarainvaliokunta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Virta.

14.52 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää tässä täydentävässä talousarviossa 6,3 miljoonaa varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikkoihin, kuten olemme täällä tänään kuulleet. Tällä rahoituksella kyetään siis lisäämään kertaluonteisesti 300 aloituspaikkaa. Se on todella tärkeää, mutta se ei vielä toki riitä.

Lapseni päiväkotiryhmästä puuttuivat varhaiskasvatuksen opettajat viime vuonna kokonaan. Saan kentältä päivittäin yhteydenottoja uupuneilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Moni vanhempi lykkää töihin menoa, kun ei ole varhaiskasvatuspaikkaa tai kun lapsen oikeuksien toteutuminen isoissa ryhmissä liian vähin ammattilaismäärin huolettaa. Näin ei voi jatkua, ei tilanteessa, jossa tarvitsemme lisää työllisyyttä, ei tilanteessa, jossa haluamme olla maailman mallimaa lapsen oikeuksien toteutumisessa.

Varhaiskasvatuksen ongelmat eivät ole uusia, ja niihin olisi pitänyt havahtua jo kauan ennen tätä hallitusta. Ymmärrän, ettei mitään helppoja konsteja ole ratkaista tilannetta, mutta kyse on lasten oikeuksien toteutumisesta. Niistä ei ole varaa tinkiä silloinkaan, kun ei ole helppoja ratkaisuja käsillä. On kyse siitä, että jokainen lapsi tulee nähdyksi, että heillä on sylejä ja tukea kasvuun, jokaiselle, ja että ryhmissä on riittävästi osaamista, riittävästi ammattilaisia rakentamassa turvallisia kasvu- ja oppimisympäristöjä. Asiasta tulee puhua, siihen tulee hakea ratkaisuja ja ottaa koko keinovalikoima käyttöön, jotta varhaiskasvatus ja sen laatu kyetään Suomessa turvaamaan. Eikä tämän tule tapahtua alan ammattilaisten jaksamisen kustannuksella. He tekevät laadukasta ja äärettömän korvaamatonta työtä. On siis pakko löytää keinoja varmistaa, että tässä henkilöstövajeen keskelläkin lapsen oikeudet varhaiskasvatuksessa voivat toteutua.

Kuten kuulimme, lasten määrä varhaiskasvatuksessa on yli tuplaantunut 90-luvulta mutta samaan aikaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen määrä puolittunut. Tämä on järjetöntä, ja se on aiheuttanut valtavan pulan opettajista. Kysymys koskee koko Suomea, ei vain Helsinkiä.

On sitouduttava 1 400 aloituspaikan tasoon vuosikymmenen loppuun mennessä. Tällä me voitaisiin helpottaa varhaiskasvatuksen tilannetta kaikkialla Suomessa. On sujuvoitettava varhaiskasvatuksen opettajiksi haluavien opintopolkuja ja jatkettava hyväksi todettua

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

muuntokoulutusta. Yksi keino kouluttaa alalle lisää opettajia olisi jatkaa sellaisten erilaisten reittien hakemista, joilla voi pätevoitää varhaiskasvatuksen opettajaksi esimerkiksi, jos on aikaisemmin toiminut lastenhoitajana.

Varhaiskasvatuksen merkitystä paitsi lapsille myös koko yhteiskunnalle ei voi korostaa liikaa. Tiedämme tutkitun tiedon valossa, miten suuri merkitys laadukkaalla varhaiskasvatuksella on lasten kasvulle, kehitykselle, tulevaisuudelle ja yhteiskunnalle. Meillä ei ole varaa tinkiä yhdenkään lapsen lapsuuden laadusta eikä antaa enää yhdenkään ammattilaisen uupua. Jokaista se koskettaa viimeistään siinä kohtaa, kun saa päiväkodista sen tekstiviestin, että tulisitko hakemaan lapsen pois hoidosta, meillä ei ole yhtään ammattilaista tätä päivää enää jatkamaan. Katse siis kääntyy meidän kansanedustajien ohella myös kunta-päättäjiin, työnantajiin. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan työn vaativuutta vastaava palkka, kohtuulliset ryhmäkoot ja lisää henkilöstöä.

Arvoisa puhemies! Suomen valtiontalouden tilanne on vakava. On turha sanoa, että edessä on vaikeita aikoja, ne ovat täällä jo nyt. Emme voi jatkaa velkaantumista, vaan pitkällä aikavälillä on pyrittävä kunnianhimoisesti tasapainottamaan valtiontaloutta. On nimittäin hyvä muistaa, että olemme jo pitkään ennen viimeisimpiäkin kriisejä, kuten covidia tai muuttunutta turvallisuustilannetta, kamppailleet kestävyysvajeen kanssa. Edes normaalitilanteessa tässä maassa eivät ole riittäneet tulot menoihin. Vain terveellä valtiontaloudella voimme viime kädessä varmistaa, että he, jotka ovat tässä yhteiskunnassa kaikkein haavoittuvimmissa asemissa, saavat avun, tuen ja ne palvelut, joita hyvinvointiyhteiskunnan tulee kyetä antamaan.

On kuitenkin menoja, joita tällä täydennyksellä budjettiin on tehtävä vaikeasta taloustilanteesta huolimatta. Näistä haluan nostaa täällä jo kuullut varat Nato-jäsenyyden valmisteluun. Vaikka Nato-prosessi on valitettavasti meistä, Suomesta, riippumattomista syistä vielä kesken, on erittäin hyvä, ja hallitusta on siitä kiitettävä, että rahavaraumat Nato-jäsenyydelle on nyt tehty. Lisäksi panostukset poliisiin, ne ovat aivan merkittävässä roolissa.

Ja viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluan mainita Ukrainan tukemisen. Palasin edellisyönä Kiovasta ja voin kertoa, että kuten me tässä salissa hyvin tiedämme, avun tarve, epätoivo ja hätä Ukrainassa ovat käsin kosketeltavia. Ukrainan puolustusministerin tapamisella hän totesi, että jos te ette halua sotia siellä omilla kaduillanne, niin auttakaa meitä, auttakaa meitä puolustamaan omia lapsiamme mutta myös teidän lapsia. Ja niin Suomi on tehnyt, ja sen ukrainalaiset lupasivat sodankin jälkeen muistaa, ja siitä me saamme olla ylpeitä, mutta sen tuen ja sen työn heidän auttamisekseen on jatkuttava sodankin jälkeen. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Viitanen.

14.57 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä täydentävässä esityksessä on paljon hyvää. Omalta osaltani kyllä otan kopin tästä sähkötuesta, mistä tässä ministerikin puhui. On äärimmäisen tärkeää, että hallitus on pystynyt tekemään tässä ja nyt tämän kokonaisuuden, jolla helpotetaan näitä suuria sähkölaskuja, ja koska ministeri on paikalla, niin haluan käyttää tilannetta hyväkseni ja sanoa, että varmasti me kaikki tiedämme sen, että kun inflaatio laukkaa tällaista vauhtia ja olemme kyllä isojen haasteiden edessä — moni ihminen ihmettelee, kun rahapussi käy kovin ohueksi tässä hintojen noustessa — niin varmasti semmoinen valmius meillä pitää olla tehdä näitä tässä ja nyt -toimia, joilla sitten helpotetaan ihmisten tilannetta niin kuin tähän astikin on tehty. Näin tarvitsee olla myös jatkossa. Eli kyl-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

lä ainakin itselleni tulee kansanedustajana, niin kuin varmaan jokaiselle meistä, aika paljon huolestuneita yhteydenottoja, ja kaikkia tapauksiahan nämäkään hyvät, tärkeät avaukset eivät sitten kylliksi ehkä riitä auttamaan.

Mutta, puhemies, halusin tämän puheenvuoron käyttää myös siksi, että tässä täydentävässä talousarviossa on hyvin tärkeä kirjaus ja määräraha tuolla kulttuuripuolella, eli se on tämä e-materiaalien lainauskorvaus. Tämä on hyvin lähellä sydäntäni, ja tämä koko lainauskorvausasia on vuosia ollut aktiivisessa seurannassani, ja aikanaan ministerinä siitä yli-päättään käynnistimme prosessin, jolla saimme aikaiseksi sen, että lainauskorvaus nostettiin pohjoismaiselle tasolle muutaman vuoden kuluessa, ja nyt sitten tämä jatko on ollut se, että kun on ollut ongelma, että tämä e-materiaali ei ole ollut korvauksen piirissä, niin sitä me olemme työstäneet kovasti, ja sivistys- ja tiedejaostohan valtiovarainvaliokunnassa otti lausuman tästä asiasta jo pari vuotta sitten, ja näytti siltä — saimme hienosti hallituksen kehysriihessä sinne tämän vaadittavan summan kyllä varattua — että sitä ei voitukaan nyt sitten viedä eteenpäin ennen kuin — oli epävarmuus siitä — pitää olla laki, jonka perusteella tätä voidaan sitten alkaa maksaa. Oli selvitystyö, ja selvisi, että laki kyllä on hyvä olla, mutta ensi vuodelle se pystytään silti turvaamaan ihan ministeriön toimin, ja nyt sitten varmistetaan, että se kehysissäkin oleva miljoona on täällä mukana. Tämä on mielestäni niin tärkeä asia. Tämä on kunnianosoitus ja semmoinen välttämätönkin asia, että kyllähän työ tekijänsä tai tekijä palkkansa tarvitsee, ja niin ollen tämän lainauskorvauksen tulee olla asianmukaisella tasolla, että meidän kirjallisuuden alamme toimijat saavat heille kuuluvan korvauksen, ja tästä äärimmäinen myönteinen tunne on itselläni. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

15.00 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsitlemme siis vuoden viimeistä täydennystä ensi vuoden talousarvioon, jonka hallitus on nyt meille tuonut, ja myös monia lainsäädäntöhankkeita sen ohessa.

Haluaisin ensin kommentoida hieman vihreiden edustaja Suomelan kommentteja. Edustaja Suomela totesi täällä, kun opposition edustajat pitivät hyviä puheenvuoroja muun muassa maataloudesta ja hyvinvointialueiden rahapulasta, mikä uhkaa ensi vuonna — hän sanoi täällä hyvin topakasti — että oppositio maalailee uhkakuvia. No, on se nyt kummaa, jos täällä jos jossain ei voi sanoa, mikä on totuus. Kaikki tietävät tällä hetkellä, että sote-alueilla, hyvinvointialueilla, on rahapula vuoden alussa, kuten täällä on esitetty moneen kertaan. Toisekseen kaikki tietävät, että maatalous on todella pulassa. Kuten edustaja Essayah toi opposition yhteisessä välikysymyksessä esille, joka päivä kolme maatilaa lopettaa toimintansa ja yhä useampi tila on maksuvaikeuksissa. Jos ei tätä saa sanoa, niin kyllä minä kovasti ihmettelen.

Lisäksi hän kuitenkin myönsi, että politiikka on arvovalintoja — ja se on arvovalintoja. Jos ajaa omalle puolueelleen tärkeimpiä asioita, kuten esimerkiksi maatalous- tai sote-palveluja, niin se on juuri näin: se on arvovalintoja — esimerkiksi se, että haluaa laittomasti maassa oleville paremmat terveyspalvelut. Siinä näkyy se ero, mikä esimerkiksi perussuomalaisilla on hallituspuolueisiin verrattuna. Valitettavasti priorisointi on hukassa.

Sitten haluaisin tuoda esille tällaisen asian: Nythän on tullut aika tuore oikeudenhoidon selonteko. Näin lakivaliokunnan puheenjohtajana olen iloinen, että saamme sen pian tänne saliin käsittelyyn. Mutta oikeastaan kysyisin nyt valtiovarainministeriltä: Olin aika yllättynyt, kun luin sen selonteon etusivun. Siinä käytiin läpi, mitä oli tutkittu, ja todettiin, että oi-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

keudenhoidon toimintaedellytysten turvaaminen niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä vaatisi lisärahoitusta noin 90 miljoonaa euroa, ja sehän on noin 10 prosenttia, lähes 10 prosenttia, koko oikeudenhoidon määrärahoista. Olisin kysynyt, kun tämä summa ei varmaan nyt ihan yllätyksenä ole hallitukselle tullut, koska tästä on puhuttu tälläkin vaalikaudella mo-
neen kertaan: minkä takia täällä ei näy yhtään lisärahoja?

Ajatellaan sitä, että tuomioistuimet, syyttäjät ja vankeinhoito ovat hyvin pitkälle sellaisia — myös tilakustannuksiin menee tietysti rahaa mutta syyttäjille ja tuomioistuimille erityisesti — että siellä on henkilöstön määrärahoissa se mittavin rahan tarve. Jos siellä jatkuvasti on iso henkilöstövaje, niin meidän on aivan turha ihmetellä, mitä varten suomalaiset eivät saa oikeuksiaan läpi tuomioistuimissa kohtuullisessa ajassa. Siellä juttuja viipyy. Kuten tiedämme, tuomioistuimet ja syyttäjät ovat kertoneet, että he ovat aivan uupuneita työkuormansa alle, ja vankeinhoidosta olemme kuulleet, että siellä työskennellään yksin ja erittäin turvattomassa tilassa.

Tämä on tämän sosiaalitoimen ja maatalouden lisäksi kolmas iso sektori — eli meidän koko oikeusvaltio ja oikeusturva, joissa toteutetaan ihmisten oikeudet, joita me lakisääteisesti heille annamme, ja toteutetaan rikosvastuu — joka liittyy syvällisesti yhteiskunnan turvallisuuteen. Tämä on kolmas sektori, joka kärsii hyvin pahasta resurssipulasta, ja täällä ei kyllä mitään sinne näy. Nämä lisäykset, mitkä täällä ovat, ovat lähtökohtaisesti semmoisia, jotka liittyvät ihan hyviinkin esityksiin, kuten esimerkiksi tämä täydentävä esitys vankitupakoinnista, joka mahdollistaa sen, että meillä vartijat voivat työskennellä jatkossa savuttomissa työtiloissa. Mutta lisärahat liittyvät esimerkiksi uuteen hallituksen esitykseen, niin että olen todella pahoillani, että mitään rahoja ei nyt oikeudenhoidon varsinaiseen akuuttiin perusrahoitukseen ole tulossa. Oikeastaan olisin kysynyt tässä nyt, kun valtiovarainministeri on paikalla: Onko tulossa, ja onko tästä keskusteltu? Onko tämä huoli ymmärretty? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä poissa, edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Väättäinen.

15.05 Tuula Väättäinen sd: Arvoisa puhemies! Ensi- ja turvakotien liitto on vuosikymmeniä tarjonnut ammattimaista apua ja hoitoa päihderiippuvaisille äideille ja heidän vauvoilleen. Alkuun toimintaa rahoitti Raha-automaattiyhdistys, ja vuodesta 2010 alkaen valtion budjettiin on sisällytetty rahoitusta toiminnalle. Niin tehdään nytkin. Kolme miljoonaa varmistaa Pidä kiinni -työn jatkuvuuden. Ensi vuodesta lähtien hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, ja vahva vetoomus on, että alueet eri puolilla Suomea huolehtivat jatkossa toiminnan jatkuvuudesta keskeytyksettä ja tekevät sopimukset palvelua tarjoavien kanssa. Kokemus ja osaaminen, jota on kertynyt vuosikymmenien saatossa, on pystyttävä säilyttämään, ja tätäkin kautta jokaiselle lapselle on luotava mahdollisuus hyvään elämään. — Ministeri Saarikko, kiitos kolmesta miljoonasta tärkeään työhön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

15.07 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valtiovarainministerille tämän ensi vuoden talousarvion täydennyksen esittelystä.

Tosiaan oppositio on kantanut tässä koko näiden kriisivuosien ajan huolta siitä, että kun tulee tällaisia uusia, sinänsä täysin välttämättömiä menoja, niin pystyykö hallitus samalla

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

sitten priorisoimaan menoja niin, että pystytään tinkimään jostain vähemmän tärkeästä. Hallitus on todella lisännyt itse asiassa myös muita kuin näitä kriisimenoja, ja esimerkiksi edustaja Heinonen uskolliseen tapaansa toki värikkäällä kielellä kuvasi sitä, minkätyyppisiä menoja sitten näiden kriisiperustelujen sisään on mahtunut, jotta hallitus on voinut kiertää itse itselleen asettamiaan kehyksiä tässä.

Käytännössähän siis tämä valtion menokuri on tällä hetkellä olematonta, ja tässä mielessä on tietysti huomattavaa se, että kokoomus on pystynyt viimeisen kolmen vuoden aikana joka vuosi omassa vaihtoehtobudjetissaan esittelemään ratkaisut siihen, millä tavalla velkaantumista voidaan pienentää. Samalla tärkeisiin menokohteisiin pystytään panostamaan enemmän, ja kaikki tämä tekemään myös olosuhteissa, joissa meille jää tosiasiallista varaa keventää suomalaisten verotusta, jolloin myös suomalaisille kotitalouksille, suomalaisille ylipäättään jää enemmän rahaa käyttöön niistä heidän omista rahoistaan, joista valtio veroja kerää. Elikkä tässä mielessä hallituksella edelleen jää kyllä priorisointi tekemättä, valitettavasti näin. Tämä hallitus jättää tuleville hallituksille melkoisen työn tehtäväksi valtiontalouden tasapainottamiseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

15.09 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kun ihmisiltä kysyy, mikä on elämässä tärkeintä, niin hyvin monet vastaavat, että terveys. Terveys on tärkeintä ihmiselle, toki myös turvallisuus on tärkeää, ja sen me olemme havainneet tässä kuluneen vuoden aikana, miten pahalle tuntuu, kun joutuu pelkäämään turvallisuutensa takia. Siinä mielessä on hyvä, että rahoitusta kohdennetaan muun muassa Nato-prosessiin.

Mutta puolitoista miljardia puuttuu hyvinvointialueilta sote-rahoitusta. Ja samalla kun rahoitusta annetaan nyt muualle, noston uudelleen esille vielä omaishoitajien tilanteen. Olen itse Espoosta ja toivon nyt, että kaikki espoolaiset kansanedustajat, mutta myös kuntalaiset ja omaishoitajat, kuulevat, Länsi-Uudellamaalla ollaan siinä tilanteessa, arvoisa ministeri, että rahat on loppu jo nyt, ennen kuin hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintaansa.

On vaarana, että omaishoitajille maksettavat tuet ovat laskussa. Eli sieltä ylimmästä maksuluokasta pahimmillaan satojen eurojen vähennys tulee omaishoitajan tukeen. Samalla meiltä puuttuu henkilöstöä vanhustenhoidosta. Täällä nostettiin varhaiskasvatus. Tiedätkö, että saan puheluja, joissa hoitajat itkevät ja sanovat, että aamulla, maanantaiaamuna ei ole tulossa ketään koulutettua hoitajaa töihin, että mitä tässä nyt niin kuin tehdään. Eli se henkilöstöpula on huutava. Ja samalla kun meiltä puuttuu henkilöstöä, meillä on hoivapaikkoja suljettu, terveyskeskusten vuodeosastot on ajettu alas, pitkäaikaishoivaa on leikattu, omaishoitajilta ollaan leikkaamassa, vaikka he ovat meidän viimeinen toivo siinä, että he hoitavat niitä ihmisiä omissa kodeissaan.

Minä oikeastaan vaadin nyt, hyvä hallitus, teiltä, ja vaadin ministeriltä vastausta, että miksi te olette tehneet sellaisen sote-uudistuksen, joka leikkaa kaikkein hiljaisimmilta ja heikko-osaisimmilta. Eli kyllä täytyy saada sinne hyvinvointialueelle rahoitusta, että saavutetuista eduista ei leikata. Eihän esimerkiksi työntekijöiden, jotka siirtyvät hyvinvointialueille töihin suorana siirtona, heidänkään palkkojaan lasketa. Ja siellä perustetaan uusia virkoja, joihin sitten tehdään [Leena Meri: Demokratiahaa!] erilaiset palkkaperusteet, millä perusteella mikäkin palkkio arvioidaan.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Eli kysyn sitä, että millä tavalla te turvaatte... Minä huudan niin kuin Uudenmaan asiaa nyt, totta kai, koska olen täältä Uudeltamaalta, mutta tiedän, että myös Savossa tilanne on huolestuttava. Tiedän, koska sieltä olen lähtöisin, ja seuraan tarkasti Suomen tilannetta myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä ja meidän perussuomalaisten valiokuntavastaavana. Minä kysyn teiltä, että miten te turvaatte. Tiedän, että myös hallituspuolueiden edustajat ovat tuskaa täynnä omilla alueillaan ja miettivät, että nyt tämä sote-bluffi paljastuu. Kun me tiedetään se, että maksajana on se asiakas — asiakasmaksut nousevat, omaishoidon tuki laskee — niin miten te vastaatte kansalaisille? Oman kansan elämää vaikeutetaan kaiken sen lisäksi, että sähkö, energia, ruoka kallistuu, ja tavallisen ihmisen, vanhuksen, hiljaisen ääni ei kuulu, ja minun mielestäni se on väärin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

15.12 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskuntakeskustelusta ja erityisesti tietysti oppositiopuolueille siitä tuesta, jonka annatte tälle talousarvion täydentävälle esitykselle ja sen arvovalinnoille, jotka keskittyvät nyt ennen kaikkea energiakriisin helpottamiseen kotitalouksien arjessa ja turvallisuustilanteeseen, jonka Venäjän aloittama raakalaismainen hyökkäyssota on aiheuttanut. Kiitos siis tästä ison maiseman yhteisestä kuvasta.

Muutamia huomioita keskustelun pohjalta.

Tässä nostettiin esiin useammassakin puheenvuorossa varhaiskasvatuksen tilanne. Olen hyvin tyytyväinen siitä, että talousarvion täydentävässä esityksessä varhaiskasvatuksen opettajien ja päiväkodin alan ammattilaisten koulutukseen satsaamista jatketaan. Me tarvitsemme aikuisia ammattilaisia tekemään työtä tulevan sukupolven parissa, ja hoitajapulaa, työvoimapulaa, mikä päiväkodeissa vallitsee, yksi keskeinen ratkaisukeino on alalle koulutettava työvoima.

Toinen kokonaisuus keskustelussa liittyi maatalouteen, ja kuuntelin mielenkiinnolla oppositioedustaja Essayahin puheenvuoron, jolla välikysymystä pohjustettiin. Jaamme saman huolen, ja toivon, että välikysymystä seuraavassa keskustelussa me ennen kaikkea yhdessä keskitymme siihen, miten suomalainen yhteiskunta, me kaikki sen jäseninä oppisimme tunnistamaan alkutuotannon ja ruokaturvan arvon, sillä paras ratkaisu ei milloinkaan ole valtion saavista kaadettava tukiraha vaan markkinat, jotka toimivat myös maanviljelijän ja alkutuottajan asemaa kunnioittaen ja sitä myös euroilla konkreettisesti tukien. Tämän lisäksi, totta kai, hallituksen piirissä on pohdinnassa lannoitteiden ja sähkön nopeasti kohonneiden hintojen vaikutus muistaen kuitenkin, että ennätysellisellä tavalla maataloutta valtion kassasta päätettiin tukea viime keväänä 300 miljoonan euron kokonaisuudella, josta 200 miljoonaa oli suoraa tukea maataloille, osa on vasta parhaillaan maksatuksessa.

Sen sijaan kuuntelin tarkkaan myös oppositiopuolue kokoomuksen näkemyksen siitä, miten huoli maataloudesta nyt on suuri. Odotan mielenkiinnolla, onko se sitä myös ensi viikolla, kun vaihtoehtobudjettinne julkaistaan. Olettehan todenneet jo nyt, että nimenomaan haitallisista yritystuista verotuksen muodossa pitäisi päästä eroon, ja itse asiassa niistä tuista valtaosa kohdistuu vaikkapa juuri suomalaiselle maataloudelle ja metsäteollisuudelle. Seuraan mielenkiinnolla, mikä on teidän vastauksenne, arvoisa kokoomus, sitä kautta alkutuotannon kriisiin ja suomalaisten ruokaturvaan.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Keskustelussa nostettiin esiin myös tässä kokonaisuudessa verrattain pienellä mutta merkittävällä summalla rahoitettu matalalentoverkosto, ja kysyttiin aivan oikein, mitä se tarkoittaa. Se on menetelmä sille, miten pelastus- ja lääkintähelikopterit — kaikkien meidän parhaaksi, hengenhädässä — voisivat toimia erilaisissa sääolosuhteissa ja toimien koko maassa luotettavammin ja varmemmin kuin tällä hetkellä. Pidän itse tätä oikeanlaisena satsauksena myös liittyen kehittyvään lentotoimintaan, jossa muutoksia teknologian kehittyessä voi olla edessä paljonkin, ja tämä tarjoaa sille uusia mahdollisuuksia.

Puheenvuoroissa nostettiin esiin myös tuomioistuinlaitoksen määrärahat ja edellytykset oikeusvaltion toteutua ja oikeudenhoidon hyvän ketjun toteutua. Oikeusministerin kanssa hyvässä yhteistyössä olemme todenneet jo aiemmassa budjetissa, joka eduskuntaan toteutettiin, että on perusteltua tuoda eduskunnan käsiteltäväksi ratkaisu, jossa henkilötyövuodet tuomioistuinlaitoksella itse asiassa nousevat. Eli väkeä tuomioistuinlaitokselle valtion resurssein nyt lisätään, jotta oikeudenhoidon hyvä ketju voisi toteutua.

Muutoin uskon, että pääsemme jatkamaan keskustelua sekä taloudesta että maataloudesta lähiaikoina, ja kiitos omalta osaltani näistä puheenvuoroista.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.16.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 274/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson.

Keskustelu

15.16 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Saamelaiset ovat Euroopan unionin ainoa alkuperäiskansa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saamelaiskäräjistä annettua lakia ja rikoslakia. Olen tyytyväinen siitä, että eduskunta saa vihdoinkin mahdollisuuden ottaa kantaa asiaan. Eduskuntakäsittelyssä tulee huomioida, että se elin, jolle asia kuuluu — saamelaiskäräjät — voi lain hyväksyä. Saamelaiskäräjien kokous ottaa kantaa esitykseen ensi viikon tiistaina.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Det är nödvändigt att i snabb takt reformera sametingslagen eftersom Finland har brutit mot såväl FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter som FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.

Lakia pitää kiireellisesti uudistaa, koska Suomi on loukannut sekä YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa yleissopimusta [Mikko Kärnä: Tällä vasta loukataan!] että YK:n rotusyrjinnän vastaista sopimusta vaaliluetteloa koskevissa asioissa. Ratkaisuisa viitataan saamelaiden itsemääräämisoikeuteen ja siihen, että alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä omasta identiteetistään ja jäsenyydestään. Suomella on siis velvollisuus estää vastaavat oikeuden loukkaukset jatkossa. YK:n komiteat ovat nimenomaan kehottaneet Suomea tarkistamaan 3 §:ää eli niin sanottua saamelaismääritelmää. [Mikko Kärnä: Eivät ole!]

Jatkossa kyse olisi nimenomaan vaaliluetteloon merkitsemisestä, ei siitä, ketä on pidettävä ylipäänsä saamelaisena. [Välihuuto vihreiden ryhmästä — Mikko Kärnä: Kastijärjestelmä!] Niin sanottu lappalaiskriteeri ehdotetaan poistettavaksi, ja kielikriteeriin esitetään lisättäväksi neljäs sukupolvi. Kielikriteerin ohella säilyisi jälkeläiskriteeri. Myös Norjassa ja Ruotsissa käytetään kielikriteeriä ja jälkeläiskriteeriä.

Arvoisa puhemies! Vaalilautakunnan kokoonpanoa ehdotetaan laajennettavan. On tärkeää, että vaalilautakunnassa on asiantuntemusta jokaista kotiseutualueen kuntaa koskevista asioista sekä eri saamen kielistä ja kieliryhmistä.

Vaaliluettelo laadittaisiin uudestaan uusittujen vaaliluetteloon hakeutumisen kriteerien pohjalta. Muutoksenhakua uudistettaisiin siten, että ensimmäisenä varsinaisena muutoksenhakuasteena toimisi itsenäinen ja riippumaton muutoksenhakulautakunta eikä enää saamelaiskäräjien hallitus.

Kaikilla saamelaisilla olisi jatkossakin oikeus harjoittaa saamelaiskulttuuria, identifioitua saamelaiseksi ja toimia osana omia yhteisöjään. [Katri Kulmunin välihuuto] Vaaliluettelomerkinnän puuttuminen ei vaikuta myöskään kenenkään oikeuteen saada muita saamelaisille kuuluvia oikeuksia.

Viranomaisten neuvotteluvelvoitteen uudistuksella pyritään vahvistamaan saamelaiskäräjien oikeutta osallistua ja myötävaikuttaa päätöksentekoon saamelaisia erityisesti koskevissa asioissa. Saamelaiskäräjillä ei kuitenkaan jatkossakaan olisi veto-oikeutta, vaan kyse on menettelyyn liittyvästä velvoitteesta. Esitys ei vaikuta viranomaisten toimivaltasäänöksiin eikä mahdollisuuksiin tehdä päätöksiä saamelaiskäräjien vastustuksesta huolimatta.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2023 alusta. Seuraavissa saamelaiskäräjävaaleissa sovellettaisiin kuitenkin voimassa olevan lain säännöksiä.

Arvoisa puhemies! Nyt on aika tehdä ratkaisuja. Kehotan kaikkia kansanedustajia hankkimaan päätöksenteon tueksi faktapohjaista tietoa [Mikko Kärnä: Kyllä!] ennen kannanmuodostamista. Ilman lain uudistamista saamelaisten luottamus Suomen valtioon heikkenee entisestään, [Perussuomalaisten ryhmästä: Nimenomaan!] ja nykyinen tilanne syö Suomen uskottavuutta ihmisoikeusasioissa. Asiassa on kyse saamelaisen kulttuurin ja kaikkien Suomessa puhuttujen saamen kielten säilyttämisestä elinvoimaisina. Toivon, että keskustelua voidaan käydä alkuperäiskansa saamelaisia kunnioittavasti.

Värderade talman! Nu är det dags att fatta beslut. Jag uppmanar alla riksdagsledamöter att försäkra sig om att man har tillräckligt med faktaunderlag innan man slår fast sin stånd-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

punkt. Om vi inte reformerar lagen försvagas samernas förtroende för den finska staten ytterligare, och nuvarande situation försvagar Finlands trovärdighet i människorättsfrågor. — Tack så mycket, kiitoksia. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Forsgrén.

15.22 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Saamelaiset ovat turhautuneita, väsyneitä ja vihaisia. Tämä viesti välittyi selvästi niistä saamelaisnuorista, jotka olivat kokoontuneet viime torstaina eduskunnan portaille osoittamaan mieltään saamelaiskäräjälain uudistuksen puolesta. Kun monien saamelaisiin liittyvien lakien uudistustyö kestää jo kolmatta vuosikymmentä, on perusteltua pohtia, josko ongelma onkin meissä päättäjissä eikä saamelaisissa. Saamelaiskäräjälaki halutaan esittää monimutkaisena asiana, mutta pääkysymys on lopulta hyvin yksinkertainen: nykylaki on auttamatta vanhentunut ja aiheuttanut vakavia tulkintaongelmia. YK:n ihmisoikeustuomioelimet ovat toistuvasti moittineet Suomea saamelaisoikeuksien loukkaamisesta. Suomella on velvollisuus poistaa ihmisoikeusloukkaus ja estää se jatkossa uudistamalla laki saamelaisten itsemääräämisoikeutta kunnioittavalla tavalla.

Kuulen jatkuvasti väitteitä siitä, että lakia ei pidä viedä eduskuntaan käsittelyyn, koska saamelaiset eivät ole yksimielisiä asiasta. Muistutan teitä kaikkia tässä salissa siitä, että emme mekään ole kovin monessa asiassa välttämättä yksimielisiä. [Mikko Kärnän välihuuto] Suomen eduskunta hyväksyi itsenäisyysjulistuksen 6. joulukuuta 1917 äänin 100—88. On suorastaan erikoista väittää, että demokratiassa, oli kyse sitten suomalaisista tai saamelaisista, tulisi saavuttaa täydellinen yksimielisyys. Ei demokratia niin toimi. Olenkin helpottunut siitä, että hallituksen enemmistö piti huolta siitä, että tämä tärkeä laki tuotiin eduskuntaan — ehkä haasteista huolimatta. Tehdään kertakaikkisesti selväksi se, että kyse ei ole saamelaisten aiheuttamasta ongelmasta. [Juha Mäenpään välihuuto] Kyse on Suomen valtion aiheuttamasta ongelmasta, jota meidän pitää nyt ratkoa.

Saamelaiskäräjälain ympärillä käydystä keskustelusta puuttuu ymmärrys saamelaisten historiasta ja sitä myötä mahdollisuus ymmärtää, mistä kaikesta todellisuudessa on kyse. On surullista huomata, että faktat ja tieteelliset tutkimukset on monilta osin sivuutettu julkisessa keskustelussa. [Mikko Kärnä: Törkeä väite!] Julkisessa keskustelussa esitetään mitä erikoisimpia väitteitä. Ei ole ihme, että kansalaisten on välillä ollut vaikea seurata keskustelua. Näyttääkin siltä, että aito huoli saamelaisten oikeuksien toteutumisesta puuttuu monista puheenvuoroista.

Nykylaki on vuodelta 1975 ja on auttamatta vanhentunut. Nykylain pääkysymys juontuu niin sanotusta lappalaispykälästä. Se lisättiin nykylakiin eduskuntakäsittelyssä saamelaiskäräjien vastustuksesta huolimatta. Siinä saamelaisuutta haetaan vanhoista verorekistereistä, jotka eivät ole rekistereitä etnisyydestä tai kielestä vaan henkilön elinkeinosta. Norjan ja Ruotsin saamelaismääritelmässä ei ole vastaavaa pykälää.

Nyt Ruotsin ja Norjankin saamelaiskäräjät ovat ärähtäneet asiasta. Ne ovat huomauttaneet, että nyt käsillä oleva esitys nimenomaan harmonisoisi lain yleispohjoismaiselle tasolle, ja he puoltavat esitystä. Ovathan saamelaiset rajat ylittävä kansa. Suomen velvollisuus on varmistaa, että saamelaiskäräjien legitimizeetti saamen kansan silmissä säilyy. Saamelaisten perusteltu huoli on se, että ilman lain muutosta muut ihmiset kuin saamelaisten yhteisesti saamelaisina pitämät tulevat valtaamaan saamelaiskäräjät ennemmin tai myöhemmin. [Mikko Kärnän välihuuto]

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Lain vastustuksen taustalla lienevät pohjimmiltaan maankäyttöön ja kannatukseen liittyvät kysymykset. Tämä huoli on turha. Muutos ei tarkoita veto-oikeutta maankäyttöön, vaan saamelaiset otetaan vain vahvemmin osaksi prosessia tasavertaisena neuvotteluosapuolena. Olemme tottuneet esiintymään maana, joka painottaa ihmisoikeusvelvoitteiden toteutumista. Aivan hiljattain ulkoministeri Haavisto joutui jälleen kerran vastaamaan YK:n ihmisoikeuskomitean esittämiin huoliin saamelaisten ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa. Ratkaisemattomana tilanne alkaa olla hyvin haitallinen maamme kansainväliselle maineelle. Ennen kaikkea se on kestävästi saamelaisille.

Olen viime viikkoina ilahtunut siitä, että myös kokoomuksen sisällä on herätty keskustelemaan saamelaisten oikeuksista. Asia ei ole eikä sitä pidä nähdäkään opposition ja hallituksen välisenä kiistana, sillä kyse on ihmisoikeuksista. Jos ihmisoikeusloukkausta ei korjata nyt, tulee asia jälleen käsiteltäväksi seuraavalle hallitukselle. Toivonkin, että löydämme yhteisen sävelen eduskunnassa puoluerajat ylittävissä yhteisessä hengessä, jotta saamelaisten oikeudet toteutuvat muutenkin kuin juhlapuheissa.

Selvitykset on selvitetty, ja vitkuilut on vitkuiltu. Kyse on perustavanlaatuisista ihmisoikeuksista. Lakiesityksen merkitys huomioiden on tärkeää, että perustuslakivaliokunnalla on tarvittava aika käsitellä esitystä ennen istuntotaukoa. Meidän tehtävämme on juuri tarkastella ihmis- ja perusoikeuksia ja kansainvälisten sopimusten toteutumista laissa.

Julkisen vallan tehtävä on turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Jokaisen vastuullisen päättäjän tulee nyt perehtyä huolella asiaan. Saamelaisten oikeudet eivät saisi jälleen kerran jumittua poliittiseksi kiistakapulaksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

15.27 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen, että saamelaiskäräjälaki, tämä erittäin keskeinen ihmisoikeuskysymys, on vihdoin saatu eduskunnan käsitteilyyn. Saamelaiskäräjälakia on yritetty uudistaa usealla hallituskaudella — tuloksetta. Meidän on kuitenkin kyettävä korjaamaan laissa olevia epäkohtia, vaikka se olisi hankalaa. Tässäkin asiassa ydinkysymys on loppujen lopuksi yksinkertainen: mikäli haluamme suojella saamelaisten kieliä, kulttuuria ja oikeuksia, meidän tulee säätää alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta toteuttava ja kunnioittava laki.

Suomi on saanut YK:n ihmisoikeussopimusten valvontaelimiltä useita moitteita, joissa Suomen on todettu loukanneen saamelaisten oikeuksia. Moitteiden mukaan nykyinen laki ei kunnioita saamelaisten oikeutta itse määritellä äänioikeuden kriteerejä, ja lain uudistamiseen onkin pikaisesti ryhdyttävä. On siis selvää, että emme voi jättää lakia uudistamatta saamelaisten itsemääräämisoikeutta paremmin toteuttavaksi.

Hallituksen nyt antama lakiesitys onkin valmisteltu nämä YK:n ratkaisut huomioiden yhdessä saamelaisten kanssa, ja esityksellä on saamelaisten tuki. Esitetty laki toteuttaisi siis saamelaisten itsemääräämisoikeutta paremmin kuin nykyinen lainsäädäntö. Olisi siis valtava epäonnistuminen, jos lakia ei saataisi hyväksytyä. Olisi haitallista niin saamelaisten oikeuksien, saamelaiskäräjien tulevaisuuden kuin Suomen maineen kannalta ihmisoikeuksia puolustavana maana olla hyväksymättä tätä huolella valmisteltua esitystä.

Arvoisa puhemies! Saamelaiskäräjälakia koskevassa keskustelussa on noussut esille kielensä menettäneiden asema. Varsinkin 1940-luvun jälkeen moni saamelaislapsi joutui unohtamaan kotikielensä pakkosuomalaisistamistoimien takia. [Katri Kulmunin välihuuto] Onkin tärkeää, että puhutaan saamelaisten kielen menetyksestä ja ylipäänsä saamelaisten

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

kohtelusta Suomen valtion toimesta. Suomen valtio on pyrkinyt sulauttamaan saamelaiset väkisin osaksi suomalaista kulttuuria. [Mikko Kärnän välihuuto] Saamelaisia on vähätelty, maita on otettu haltuun ja rotututkimuksia on suoritettu. Lapsia on pakkosuomalaistettu lähettämällä heidät asuntolakouluihin, joissa saamen kielen käyttö oli jopa rangaistavaa. Ehdottomasti näistä tulisi puhua enemmän.

Historiallista ja nykyistä syrjintää sekä valtion sulauttamispolitiikkaa käsittelevä saamelaisen totuus- ja sovintokomissio on onneksi aloittanut työnsä. Myös kirkko on aloittamassa oman prosessinsa. Kuitenkin myös nyt käsiteltävää saamelaiskäräjälain uudistusta koskevassa keskustelussa näkyy historian jatkumo ja pakkosuomalaistaminen. Se tehdään vain eri tavoin, mutta edelleenkin saamelaisia ei kuulla eikä heidän oikeuksiaan toteuteta. Meidän on muutettava ajatustapaamme. Ei ole suomalaisten asia määritellä, kuka on saamelainen ja kuka ei, kuka on vaalikelpoinen ja kuka ei. Meidän tulee ymmärtää, että alkuperäiskansoilla on oma tapa määritellä yhteisönsä ja se, kuka katsotaan kuuluvaksi saamelaisyhteisöön. Kriteerien ei siis tule olla suomalaisten sanelemia. Myös kansainvälinen oikeus lähtee siitä, että alkuperäiskansoilla on itsemääräämisoikeus päättää itse, keitä kansaan kuuluu ja miten kansaan kuulutaan.

Se, mikä laissa aiheuttaa eniten kiistaa, on niin sanotun lappalaiskriteerin poisto. 90-luvulla lakiin lisättiin ilman saamelaisten hyväksyntää kriteeri siitä, että vaaliluetteloon pääsi tunturi-, metsä- tai kalastajalappalaiseksi merkittyjen henkilöiden jälkeläisiä maa-, veronkanto- tai henkikirjojen perusteella. Tämä kriteeri liittyy siis elinkeinoon, eikä asiakirjamerkintä sellaisenaan välttämättä osoita rekisteriin merkityn henkilön olleen saamelainen. Näihin kirjoihin on merkitty niin saamelaisia kuin suomalaisia, toisistaan erottelematta. Muissa Pohjoismaissa ei ole käytössä vastaavaa lappalaiskriteeriä. Suomen yhdenvertaisuusvaltuutettu on todennut, että lappalaiskriteerin poisto ei ole syrjivä.

On myös hyvä huomata, että saamelaiskäräjien vaaliluetteloon tulee myös jatkossa pääsemään, vaikkei itse puhuisi saamen kieltä. Kielikriteeri itse asiassa laajenee uuden lain myötä. Uuden lain nojalla riittää, että joku isoisovanhemmista on puhunut saamen kieltä äidinkielenään. Tämä neljänteen polveen asti ylettyvä kielikriteeri on yhteneväinen parafoidun pohjoismaisen saamelaissopimuksen yhteispohjoismaisen määräyksen kanssa. Norjassa kielikriteeri ulottuu yhtä lailla neljänteen polveen, Ruotsissa vain kolmanteen. Saamelaisten mukaan tämä objektiivinen kriteeri on riittävä toteamaan saamelaisuuden saamelaiskäräjävaaleissa tarvittavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Jos välitämme vähemmistöjen oikeuksista, välitämme saamelaisten itsemäärittelyoikeudesta, välitämme saamelaisten oikeudesta päättää saamelaisia koskevista asioista niin, etteivät suomalaiset hakeudu niistä päättämään, minkä laki nyt mahdollistaa. [Mikko Kärnän välihuuto] Lakia uudistamalla lopetamme YK:n komiteoiden toteamat ihmisoikeusrikkomukset. Lain uudistaminen on tärkeää saamelaiskäräjien toiminnan tarkoituksen kannalta, saamelaiskäräjien tarkoitus kun on nimenomaan hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Jos saamelaiskäräjille hyväksytään ei saamelaisia, käy saamelaiskäräjien toiminta tarkoituksettomaksi.

Saamelaisten mukaan saamelaisuuteen vaikuttaa vahvasti yhteys saamelaisyhteisöön ja elävään kulttuuriin sukunsa kautta. Saamelaisuuteen tarvitaan yhteys saamelaiseen yhteisöön, sen arvoihin, normeihin ja tapaan ajatella, olla ja elää. Nyt esitetty neljänteen polveen ylettyvä kielikriteeri on hyväksyttävä tapa määritellä saamelaisuus saamelaisten itsensä mukaan.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Arvoisa puhemies! Osa pelkää saamelaisten saavan liikaa valtaa. Maankäytöstähän lain vastustamisessa on monelle pitkälti kysymys. Lain saamelaisille antama valta on monesti väärin ymmärrettyä. Saamelaiskäräjälain mukaan viranomaisten on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa valmisteltaessa lainsäädäntöä, päätöksiä ja toimenpiteitä, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille saamelaisten kotiseutualueella tai jotka muuten vaikuttavat saamelaisten oikeuksiin.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee päästä saamelaisten oikeuksien toteutumisessa pidemmälle. Suomi on tähän mennessä epäonnistunut toteuttamaan saamelaisten oikeuksia. Vaikka valtio ei enää toteuta näkyvästi pakkosuomettamista, ei Suomen valtio myöskään varsinaisesti ole edistänyt tai ylläpitänyt saamelaisten asemaa. Saamelaisia ei riittävästi kuulla heitä koskevissa asioissa. Alkuperäiskansoja koskevaa ILO 169 -sopimusta ei vielä ole onnistuttu ratifioimaan. [Mikko Kärnä: Tämän lain jälkeen ei koskaan!]

Nyt meillä on näytön paikka. Meidän tulee näyttää, että seisomme alkuperäiskansamme oikeuksien puolella. Lakiesitys tulee käsitellä ja hyväksyä eduskunnassa mahdollisimman ripeästi. — Kiitos, puhemies. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Avaan debatin sen jälkeen, kun kaksi seuraavaa puheenvuoroa, jotka on pyydetty ennen istuntoa, on käytetty. — Edustaja Suomela.

15.35 Iiris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Jokaisella meistä on oikeus omaan kieleen, elämäntapaan ja kulttuuriin. Nämä ihmisoikeudet ovat kuitenkin uhattuna useiden alkuperäiskansojen kohdalla ympäri maailman. Kokonaisia kieliä ja kulttuureita uhkaa kadota kokonaan. Usein taustasyynä on välinpitämättömyys tai ahneus. Alkuperäiskansojen maat jäävät kaivosten, tehometsätalouden tai muun teollisen toiminnan jalkoihin. Näin on myös Euroopan ainoan alkuperäiskansan eli saamelaisten kohdalla. [Katri Kulmuni: Ei yhtään kaivosta saamelaisalueella!] Valitettavasti saamelaisten ihmisoikeuksia on kuitenkin historian saatossa poljettu myös tarkoituksella. Suomi on satojen vuosien ajan riistänyt saamelaisilta heidän oikeutensa omaan kieleen, elämäntapaan ja kulttuuriin. Yhä kasvava osa saamelaisten maista on valjastettu teollisen toiminnan käyttöön, vaikka saamelaiset ovat monia näistä hankkeista vastustaneet. [Katri Kulmuni: Höpö höpö!]

Saamen kielten puhumista on kielletty ja rajoitettu. Vuosikymmenten ajan saamelaiset lapset vietiin kauas kotoa asuntolakouluihin, joissa heiltä kiellettiin oikeus oman perheen, äidinkielen ja kulttuurin parissa kasvamiseen. Asuntolakouluissa saamen kieli ja kulttuuri pyrittiin kitkemään lapsista jopa väkivallan keinoin. Myös aikuisia rankaistiin saamen kielten puhumisesta. Siksi on hyvä, että kielikriteeri laajenee nyt koskemaan uusia sukupolvia, myös niitä, joiden isovanhemmat on aikanaan painostettu luopumaan saamen kielestä.

Tämä on se synkkä historia, jota vasten nykypäivää on peilattava. Meillä on todellakin velvollisuus myöntää menneet virheet ja pyytää niitä anteeksi. Ennen kaikkea meillä on velvollisuus edistää saamelaisten oikeuksia niiden polkemisen sijaan. Vähintä, mitä voimme tehdä, on antaa saamelaisille oikeus päättää omista asioistaan ja linjoistaan itse. Kuten edeltävät puhujat hyvin totesivat, enemmänkin voisimme tehdä — maankäytön suhteen meillä on paljon tehtävää — mutta tässä laissa ei ole kuitenkaan kyse siitä. Tässä laissa on kyse siitä, että annamme saamelaisille oikeuden päättää omista asioistaan itse.

Saamelainen voi olla, vaikka ei olisi hakeutunut äänioikeutetuksi saamelaiskäräjien vaaleissa, mutta saamelaiskäräjät eivät kuulu muille kuin saamelaisille. Tämä ei nykyisin toteudu. Nykylain mukaan äänestämään ja ehdolle on päässyt myös ihmisiä, joilla ei ole min-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

käänlaista elävää sidettä saamen kieleen tai kulttuuriin. [Mikko Kärnä: Uskomatonta puhetta!] Samalla kielen ja kulttuurin elvyttäminen on kuitenkin yksi saamelaiskäräjien tärkeimmistä tehtävistä. Siksi saamelaiskäräjälakia on uudistettava. Samaa mieltä on muun muassa YK:n ihmisoikeuskomitea, joka on toistuvasti huomauttanut Suomen nykyisin rikokovan saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja sitä myötä heidän ihmisoikeuksiaan. Saamelaisten pitäisi siis pystyä itse määrittämään, ketkä ovat vaalikelpoisia saamelaisten omissa käräjävaaleissa. Muuten saamelaiskäräjät ei pysty täyttämään tärkeintä tarkoitustaan eli toimimaan saamelaisten omana päättävänä elimenä. Pahimmillaan saamelaisten oikeuksia vastustavat ihmiset pääsevät käräjille ajamaan ihmisoikeuksien vastaisia tavoitteitaan. Tämä on tietysti estettävä, se on meidän velvollisuutemme. [Mikko Kärnä: Ketä tällaisia henkilöitä on?] Asialla on kova kiire, sillä saamelaisten tulevaisuus on todella vaakalaudalla. Kielet hiipuvat, ellei niiden elvyttämiseen panosteta. Kulttuuri hiipuu, ellei sen elinvoimaan panosteta.

Tätä uudistusta on jouduttu odottamaan valitettavan pitkään. Olemme kolmas hallitus, joka yrittää tämän lain uudistaa. Seitsemän vuotta on pitkä aika varsinkin nuoren ihmisen elämässä, etenkin, kun saamelaisvastainen syrjintä ja rasismi ovat pikemminkin lisääntyneet kuin vähentyneet viime vuosina. Onneksi vastavoimaksi on noussut myös yhä laajempi tuki saamelaisille. Tänä 11 000 ihmistä on allekirjoittanut adressin, jossa vaaditaan meitä uudistamaan saamelaiskäräjälaki.

Saamelaisaktivisti Petra Laiti kuvaa tätä aikaa viiltävän osuvasti: ”Samalla, kun iloitsen minua nuorempien puolesta, että he elävät jo ainakin hieman toisenlaista maailmaa, kaipa minä myös suren omaa nuoruuttani ja sitä, ettei sitä lopulta ollut kovin paljoa. Kun katsoo takaisin siihen pimeyteen, joka vuosi toisensa jälkeen syöksyi päälle, ei voi kuin tajuta, ettei sitä oikeastaan ole ollut nuori enää pitkään, pitkään aikaan. Sen, jos jotakin, soisin nyt täysi-ikäistyvälle sukupolvelle saamelaisia, että meidän ei tarvitsisi kohdata eduskuntatalon rappusilla samaa lakia, samaa ihmisoikeusrikkomusta suremassa, että meidän ei tarvitsisi opettaa nuorille, että näin valtio näyttää meille kaapin paikan, että heille nuoruus voisi kestää edes hetken pidempään. Saamelaiskäräjälaki nyt.”

Arvoisa puhemies! Monista asioista me olemme tässä salissa eri mieltä, mutta toivon, että tämän saamelaisten ja varsinkin saamelaisten nuorten äänen me voisimme kuulla yhdessä, että voisimme pysähtyä tämän huolen ja näiden ihmisoikeusrikkomusten äärelle ja yhdessä päättää korjata tilanteen. Toivon, että ihmisoikeuksien edistäminen voisi pikemminkin yhdistää kuin erottaa meitä.

Ilahdutti avata viime viikolla Helsingin Sanomat ja huomata, että entinen nuorisojärjestön puheenjohtajakollegani Henrik Vuornos kokoomuksesta oli kirjoittanut varsin osuvasti saamelaiskäräjälaista. Hän sanoo mielestäni hyvin: ”Kokoomus korostaa periaateohjelmassaan vahvasti ihmisoikeuksia ja oikeudenmukaisuutta. Puolueella olisi nyt erinomainen mahdollisuus elää periaatteitaan todeksi ja asettua puolustamaan sitä, että saamelaiskäräjälaki vihdoinkin uudistetaan.” En olisi osannut tätä Henrikiä paremmin sanoa, ja todella toivon, että voimme tulla yhteen ihmisoikeuksia edistämään tämän lain äärellä hallitus- ja oppositiorajoja katsomatta, koska näitä rajoja eivät ihmisoikeudet katso. Toivon, että saamme nyt vihdoinkin saamelaiskäräjälain uudistettua. Tätä on odotettu aivan liian pitkään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

15.41 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Minun Suomi on maa, joka kunnioittaa ja puolustaa ihmisoikeuksia. Minun Suomi on maa, joka kunnioittaa alkuperäiskansojen oikeuksia. Minun Suomi on maa, joka ei saa YK:n ihmisoikeuskomitealta toistuvia huomautuksia. Näin ei valitettavasti vielä ole. YK:n ihmisoikeuskomitea on edelleen huolissaan saamelaiden itsemääräämisoikeuden toteutumisesta Suomessa, sillä emme ole pystyneet vastaamaan komitean aikaisempiin suosituksiin. Tämä on häpeätahra koko Suomelle.

Hallituksen esitys pyyhki pois tämän häpeätahrin ja korjaisi lain saamelaiden itsemääräämisoikeutta kunnioittavaksi. Valitettavasti lakiesitys ei ollut hallituksessa yksimielinen. Siksi se tarvitsee laajemman tuen tässä salissa. Me kaikki tiedämme, että saamelaiskäräjälaki on yritetty uudistaa jo kolmen hallituskauden ajan ja että sen valmisteluun vuosien kuluessa ovat osallistuneet kaikki puolueet. Nyt meillä on viimein mahdollisuus ratkaista tämä lainsäädännön epäkohta tavalla, joka kunnioittaa saamelaisyhteisön itsemääräämisoikeutta. Vetoan siis kaikkiin tässä salissa istuviin edustajiin, että harkitsette faktoihin perustuen äänestämistä tämän lakiesityksen puolesta, jotta tämä ihmisoikeusloukkaus saadaan vihdoin korjattua.

Arvoisa puhemies! Saamelaiskäräjälaki on saanut julkisuudessa aivan valtavat mittasuhteet, ja siitä on levitetty paljon väärää tietoa. Todellisuudessa kyse on hyvin yksinkertaisesta asiasta, siitä, että me muutamme lakia muiden Pohjoismaiden sääntelyä vastaavaksi. Kuvaavaa on, että kaikki pohjoismaiset saamelaiskäräjät ovat asettuneet hallituksen esityksen puolelle. Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu on lausunut hyvin yksiselitteisesti, ettei hallituksen esitys loukkaa saamelaiden oikeuksia. Julkisessa keskustelussa on tartuttu yksittäisiin pykäliin, vaikka lakia pitäisi ajatella laajempaan kokonaisuuteen. Hallituksen esitys nykyaikaistaa voimassa olevaa lakia, joka on vuodelta 1995. Lakiesitys helpottaisi esimerkiksi käräjävaaleissa äänestämistä, joita pidetään saamelaiden keskuudessa yleisesti hankalina, saavuttamattomina ja vaikeaselkoisina erityisesti niillä alueilla, joilla on pitkät etäisyydet. Nyt on vihdoin aika uudistaa saamelaiskäräjälaki tähän päivään.

Arvoisa puhemies! Julkisessa keskustelussa on pyörinyt ihmeellisiä väitteitä ja suoranaista disinformaatiota lakiesityksen sisällöstä. Lakiesitys ei syrjisi saamelaisryhmiä, vaan päinvastoin laajentaisi saamelaismääritelmää. Jatkossa riittäisi, että yksi isoisoivanhemmista on oppinut saamen ensimmäisenä kielenään. Siten entistä useampi voisi hakeutua vaaliluetteloon. Tämä auttaisi erityisesti kielensä menettäneitä, joita on paljon inarinsaamelaisissa. Lakiesityksessä ei puhuta yksilön kielitaitovaatimuksesta, vaan suvussa käytettyä kieltä.

On älyllisesti epärehellistä vaatia saamelaiskäräjiltä yksimielisyyttä mistään asiasta. Yksimielisyyden vaatimus on täysin absurdi, ja se on lähinnä diktatuurien toimintatapa. Demokratiassa harvemmin ollaan hartaan yksimielisiä asioista, ja silti meidän on pystyttävä tekemään kestäviä päätöksiä. Saamelaiset ovat kärsineet liian pitkään nykylain aiheuttamista ongelmista. Nyt eduskunnalla on mahdollisuus osoittaa yhteistyö- ja päätöksentekokykyä ja viedä tämä asia kunniallisesti päätökseen. Tehdään se erityisesti saamelaiden mutta myös Suomen kansainvälisen maineen vuoksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Purra.

15.45 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin olen tavannut näitä saamelaisia, olen tavannut näitä saamelaisnuoria, ja he ovat tämän lakiesityk-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

sen mukaan vääriä saamelaisia, joilta tämä oikeus päättää omista asioistaan ja alkuperäisväestöön kuulumisen merkintä tultaisiin poistamaan, ja tämä on tämän lakiesityksen ongelma. Osalta saamelaisista poistettaisiin siis äänioikeus näissä saamelaiskäräjävaaleissa ja näistä luetteloista poistettaisiin jopa niitä saamelaisia, jotka ovat olleet tähän asti ääniharavia, eli siis joita saamelaiset ovat itse kannattaneet.

Vaikka olemme kaikki sitä mieltä, että saamelaiskäräjälaki tulee päivittää ja uudistaa, niin kyllä se ainakin minun mielestäni pitäisi tehdä kuullen näitä kaikkia ryhmiä. Tämä lapalaispykälän poistaminen on suuri ongelma. Tiedämme, että täällä metsä-, tunturi- ja kalastajasaamelaisten joukossa on paljon sellaisia ihmisiä, joiden sukuketju on selvästi saamelainen [Puhemies koputtaa] mutta jotka tämä uusi esitys syrjäyttää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kulmuni, vastauspuheenvuoro.

15.46 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä saamelaiskäräjälakiuudistus, joka olisi kyllä hyvin tarpeellinen tehdä, kuitenkin tässä nykymuodossa, esitetyssä muodossa herättää enemmän jännitteitä kuin poistaa niitä. Se, että tätä ei ole saatu uudistettua, on varmasti taustalla siinä, että sitä yritetään jatkuvasti samassa muodossa uudistaa, ja parlamentarismia ei ole kunnioitettu, että käytäisiin todellista neuvottelua niistä kipupisteistä, jotka on tunnistettu aina sieltä vuodesta 95 asti.

Norjassa ei ole tapauksia, että vaaliluetteloon merkitsemisestä olisi valitettu, toisin on Suomessa. Norjassa on erittäin laaja hyväksyntä itseidentifikaatiolle. Ruotsissa metsäsaamelaiset on tunnustettu saamelaisvähemmistö, näin ei ole Suomessa.

Arvoisa oikeusministeri, kuinka hyvänä te pidätte lakiesitystä, joka luo jännitteitä eikä pura niitä? [Jenna Simula: Hyvä kysymys!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

15.48 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin perustuslakivaliokunnan jäsen vuonna 2014, kun tämä asia oli silloin viimeksi käsittelyssä Stubbin hallituksen aikana, ja kävin myöskin Enontekiöllä tutustumassa asiaan paikan päällä, ja kun siellä oli paljon saamelaiseksi itseään tunnustavia tai tuntevia henkilöitä, niin se tunnelma oli siellä kyllä käsinkosketeltavan vihamielinen. Ihmiset olivat todella peloissaan ja harmissaan siitä, mitä se uusi laki toisi tullessaan. Sen takia uskoisin, että meidän täytyy olla todella tarkkana siitä, millä tavalla tätä lakia lähdetään uudistamaan. Nyt sen julkisen keskustelun perusteella, mitä on jo ollut, näyttää siltä, että myös tämä lakiesitys on aika riidanalainen. Erityisesti tämä koskee joitakin ryhmiä, esimerkiksi inarinsaamelaiset, jotka kokevat, että he jäisivät tämän lain ulkopuolelle.

Itse olen sitä mieltä, että ensisijaisesti meidän täytyy tietenkin pyrkiä korjaamaan nämä viat nykyisessä laissa, mutta meidän täytyy tehdä se niin, että me emme tee kuitenkaan uutta vääryyttä sen tilalle, mikä siellä nyt on. Sen takia haluan, että perustuslakivaliokunta perusteellisesti tutkii tämän asian ja kuulee asiantuntijat. Kuulisin myöskin mielelläni, minkä takia tätä asiaa ei ole lähetetty talousvaliokuntaan, sillä tämä lakihan sisältää myöskin merkittäviä elinkeinopoliittisia kysymyksiä tämän 9 §:n mukaisesti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

15.49 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ollaan käyty jo laajaa keskustelua. Itse ehkä haluaisin nostaa myöskin arktisen politiikan mukaan tähän debattiin. Arktisen politiikan strategiassa otettiin nimittäin tässä suhteessa askel oikeaan suuntaan, kun sitä työstiin yhteistyössä saamelaiden kanssa, ja siinä oli useita saamelaiden kannalta tärkeitä kirjauksia. Mainitsemisen arvoista on myös se, että strategia on julkaistu kaikilla kolmella Suomen alueella puhuttavalla saamen kielellä. Kielellinen saavutettavuus on kriteeri myöskin sille, että saamelaiden osallisuus yhteiskunnassa ja päätöksenteossa todella toteutuu. Hyvä alku, enemmän tarvitaan.

YK:n elinten toteamat ihmisoikeusloukkaukset eivät katoa mihinkään vaan tulevat seuraavan hallituksen pöydälle, mikäli lakiesitystä ei nyt saada ratkaistuksi. Ehdotettu säännös vastaa meillä pitkälti Ruotsissa ja Norjassa voimassa olevia vastaavia säännöksiä, kuten olemme kuulleet, eli lopputuloksena olisi yhteispohjoismaiset kriteerit hakeutumiselle saamelaiskäräjien vaaliluetteloon — ovathan saamelaiset yksi kansa neljässä valtiossa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

15.50 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Nykytilanne ei ole kestävä, nykytilanne ei käy saamelaiskäräjille, ja nykytilanne on selkeä ihmisoikeusrikkomus — näin on todennut YK, [Mikko Kärnä välihuuto] näin ovat todenneet myöskin keskeiset ihmisoikeusjärjestöt.

Sellaista lakia, josta ei syntyisi kiistaa tai joka kävisi ihan kaikille, tuskin saadaan. Nykytilanne on selkeästi ongelmallinen. Laki korjaa ne keskeiset ongelmat. [Katri Kulmuni ja Mikko Kärnä: Ei korjaa!] Se ei koske sitä, kuka on saamelainen, se koskee sitä, kuka on vaalikelpoinen saamelaiskäräjissä. [Mikko Kärnä: Kahden kerroksen saamelaisuutta!] Silloin on oleellista, että laki on saamelaiskäräjien hyväksyttävissä, ja niin tässä tapauksessa on.

No, tässä nostettiin esille, että tämä on elinkeinokysymys. Jos on sitä mieltä, että saamelaisia ei pitäisi paremmin kuulla asioissa, jotka koskevat heitä sikäli kuin ne liittyvät vaikka maankäyttöön, niin silloin tätä voidaan pitää ongelmana, mutta se olisi kyllä näkemys, joka on vastoin suomalaista yleistä oikeusperustaa, oikeusperiaatetta, [Puhemies: Aika!] jossa yleisesti ollaan sitä mieltä, että asianosaisia pitäisi kuulla. Se ei tarkoita veto-oikeutta, se tarkoittaa läpinäkyvää oikeusvaltioon kuuluvaa kuulemistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Minuutin vastauspuheenvuoroilla jatketaan. — Edustaja Kärnä.

15.52 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu tekee minut suunnattoman surulliseksi. En olisi koskaan uskonut, että joudun käsittelemään Suomen eduskunnassa kansanedustajana lakiesitystä, jolla pyritään viemään poliittiset oikeudet sellaisilta henkilöiltä, joita valtio on kohdellut kaikista heikoimmin. Heitä, joita on suomalaistettu kaikista eniten, heistä ollaan tekemässä toisen kerroksen kansalaisia, joilla ei ole oikeutta päättää ja osallistua alkuperäiskansan kulttuuri-itsehallintoon. Pyydän anteeksi suurelta joukolta inarinsaamelaisia ja metsäsaamelaisia, jotka seuraavat tätä keskustelua, että joudutte kuuntelemaan tällaista ja tällaista puhetta kollegoilta, miten saamelaiskäräjillä henkilöt tekeytyvät saamelaisiksi ja miten sinne suomalaiset muka so- luttautuvat. Millekään tällaiselle ei ole perusteita.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Vetoan teihin, ministeri Henriksson, vetäkää tämä esitys pois. Tämä aiheuttaa valtavia ristiriitoja saamelaisalueella, ja te ette varmasti halua sitä, mitä tässä on tulossa siellä vielä, kun veli kääntyi veljeä vastaan ja sisar siskoa vastaan ja palataan 90-luvulle, kun kämpät paloivat ja väkivaltaisuuksia esiintyi. Tällä ei voida mennä eteenpäin.

Puhemies Matti Vanhanen: Aika. — Edustaja Juuso.

15.53 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että meillä on EU:ssa ainoana alkuperäiskansaa. Tämä asia on hieno. Mutta olen surullinen siitä, että kansa on niin jakautunut, ja olen surullinen siitä, että oikeusministeri tuo meille näin risti-riittaisen lain tänne eduskuntaan päätettäväksi.

Kuten edustaja Kärnä tuossa sanoi, niin saamelaiset ovat tavallaan jakautuneet kahteen kerrokseen ja väheksyvät sitä pienempää osapuolta tässä ryhmässä. Heidän ihmisoikeuksistaan ei tunnu kukaan välittävän. Kaikki korostavat sitä, että he pelkäävät, että oikeus saamen kieleen ja kulttuuriin jollakin tavalla suomalaistettaisiin. Ei näin voi käydä. Se on perustuslain 17 §:ssä taattu oikeus saamen kieleen, kulttuuriin ja saamen kielen ja kulttuurin edistämiseen. Tämä lakiesitys, mikä nyt on tuotu, ei millään tavalla sitä asiaa miksi-kään muuta.

Tässä edustaja Honkasalo mainitsi tämmöisistä kertomuksista, kuinka saamelaisia on pakotettu puhumaan suomea ja kuinka heitä on väärin kohdeltu asuntoloissa ja näin pois-päin. Olen kuullut tästä myöskin erilaisia kertomuksia. [Puhemies: Aika!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

15.55 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista toteaa yksiselitteisesti, että alkuperäiskansoilla on itsemääräämisoikeus. No, Suomi on nyt saanut suuren määrän huomautuksia nykytilanteesta kansainvälisiltä toimijoilta: Suomi loukkaa saamelaisten oikeuksia. Tämä on yksinkertaisesti korjattava, ja se on meidän velvollisuutemme. Enemmistö saamelaisista kannattaa nyt tätä esitettyä saamelaiskärjäesitystä, ja siksi se meidän tulee hyväksyä.

Mielestäni Suomen eduskunta ei ole se paikka, jossa tätä itsemääräämisoikeutta tässä kohtaa nyt enää lähdetäisiin rajoittamaan, [Mikko Kärnä: Viedään poliittiset oikeudet!] päinvastoin. Saamelaiset ovat joutuneet ja valitettavasti joutuvat yhä edelleen taistelemaan oikeudestaan omiin kieliinsä, omaan kulttuuriinsa, ja tämä on nyt aivan minimivaatimus, että tämä laki saadaan vihdoinkin voimaan. Itsekin toivon tälle laille nopeaa käsittelyä, jotta tämä ehditään vielä tällä kaudella saada voimaan. [Leena Meri: Mutta ei huolellista ilmeisesti!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson, kolme minuuttia.

15.56 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Tässä on erittäin paljon väärinkäsityksiä ilmassa. Tässä ollaan muuttamassa saamelaiskärjälakia niin, että Suomen lainsäädäntö olisi sopusoinnussa kansainvälisten sopimusten kanssa, että vastaan valtiona niihin moitteisiin, mitkä Suomi on saanut. [Mikko Kärnä: Välihuuto]

Tässä ei olla poistamassa ketään vaaliluettelosta. Tässä ollaan muuttamassa tätä 3 §:ää, jota on meiltä vaadittu, että me muutettaisiin. [Mikko Kärnä: Oikeuskansleri on eri miel-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

tä!]) Se ollaan muuttamassa saman tyyliiseksi, samanlaiseksi kuin esimerkiksi Norjassa. On ihmeellistä, että esimerkiksi keskustapuolue ja myös perussuomalaiset, jotka olivat mukana edellisessä hallituksessa ja Hallbergin komiteassa, jossa oli ehdotuksena samanlainen 3 §, melkein identtinen 3 §, [Mikko Kärnä: Se kaatui!] nyt vastustatte sitä. Elikkä vaaliluetteloa laaditaan uudelleen, siitä on kysymys. [Katri Kulmunin välihuuto — Mikko Kärnä: Kyllä!] Kaikki, jotka katsovat, että ovat saamelaisia, saavat tietysti pitää ja kehittää omaa saamelaista kulttuuriaan ja kieltään, keneltäkään ei viedä mitään pois. [Mikko Kärnä: Paitisi vaalioikeus!] Tässä ei ole kyse maaoikeuksista. Tässä on kyse siitä, että annetaan saamelaisille se oikeus, mikä heille alkuperäiskansana kuuluu: itsemäääämisoiikeutta vahvistava lainsäädäntö, mitä meiltä on myös vaadittu.

Edustaja Kulmuni nosti esille myös Ruotsin tilanteen. Ruotsissa termiä metsäsaamelainen käytetään eri yhteydessä. Ruotsissa metsäsaamelaisiksi kutsutaan sellaisia poronhoitajia, jotka harjoittavat poronhoitoa tietyllä alueella Ruotsissa metsässä, ja Ruotsissa saamelaisilla on yksinoikeus poronhoitoon. Siinä on myös niin, että ne metsäsaamelaiset, jotka osallistuvat Ruotsin saamelaiskäräjien toimintaan, täyttävät siis myös kieli- ja jälkeläiskriteerit.

Elikkä nyt ollaan ehdottamassa sellaista lainsäädäntöä, jonka osa teistä, jotka olette nyt oppositiossa, olitte hyväksymässä edellisessä hallituksessa. Silloin siitä ei tullut mitään, saamelaiskäräjät silloin vastusti. Nyt meillä on esitys, jonka saamelaiskäräjät voi hyväksyä, ja se menee heille nyt myös käsiteltäväksi. Suomi valtiona ei voi esittää sellaista lainsäädäntöä, mihin meillä ei ole saamelaiskäräjien hyväksyntää.

Edustaja Purra nosti myös esille tämän lappalaispykälän poistamisen — suuri ongelma. Tämä on juuri yksi niistä ratkaisuista tähän ongelmaan, koska tässä lappalaiskriteerissä on se ongelma, että näissä vanhoissa veronkantokirjoissa, sukukirjoissa, on voinut olla myös ihmisiä, jotka ovat kyllä harjoittaneet poronhoitoa esimerkiksi, mutta eivät ole etnisesti olleet saamelaisia. Sen takia Suomi on näitä moitteita saanut, ja sen takia meiltä vaaditaan, että me oikaistaan meidän nykyistä lainsäädäntöä. [Riikka Purran välihuuto — Leena Meri: Se on etnistä profilointia!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Forsgrén, vastauspuheenvuoro.

15.59 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saamelaisten itsemäääämisoiikeutta ja alkuperäiskansan statusta on kyseenalaistettu koko Suomen historian ajan. Monella saamelaisella on harteillaan sukupolvelta toiselle periytyviä traumoja, jotka ovat johtuneet Suomen valtion saamelaisiin kohdistuneesta jatkuvasta epäoikeudenmukaisuuden vyyhdistä. Viime päivien keskustelu saamelaiskäräjälain ympärillä on ollut kyllä paikoin myös rasistista, ja olen huolestuneena seurannut sitä, kuinka paljon saamelaiset ovat saaneet osakseen vihapuhetta.

Ehkä itse haluaisinkin nostaa esille sen — kun me olemme tilanteessa, missä on ilmeistä, että lain uudistaminen on tärkeää ja keskeistä — että voisimmeko nyt tehdä päättäjinä sen tehtävän, joka meille kuuluu, ja turvaamme saamelaiskäräjälain.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.00 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni tässä lain uudistusprosessissa kaikkein tärkeintä olisi pyrkiä laajaan sovintoon. Laajaan so-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

vintoon niin, että saamelaiskäräjillä olisi, jos ei nyt yksimielisyys, niin ainakin nykyistä laajempi enemmistö, joka hyväksyy sen, mitä hallitus esittää ja mistä eduskunta on lakia säätämässä, toisaalta, että saamelaisten kotiseutualueella kaikkien ihmisten kesken olisi laajempi yhteisymmärrys siitä, miten asioita on hyvä edistää, ja että meillä olisi myös parlamentaarinen sopu asioista. Tämä hallituksen riitaisa prosessi ei nyt kyllä tee kunniaa eikä anna sitä arvoa, joka näin tärkeälle asialle kuuluu. Tämä on valitettavaa todeta.

Ja kun ajatellaan Suomen valtiollista historiaa, sitä, kuinka vaikeista asioista olemme pystyneet sovun löytämään, ja jos ajatellaan aivan itsenäistymisen alkuvaiheista lähtien, kuinka vapaussota muututtuaan veljessodaksi johti tilanteeseen, jossa todella veli oli veljeään vastaan, niin ne asiat on saatu sovittua, ja kuinka vaikka Ahvenanmaan väestö olisi halunnut valtiolliseen yhteyteen Ruotsin kanssa, mutta Kansainliitto oli toista mieltä, niin ne asiat on saatu sovittua, ja kuinka esimerkiksi sen jälkeen, kun yhtenäisenä kansakuntana oli pystytty toisessa maailmansodassa viholliset lyömään, koko Karjalan väestö, mutta Sallan ja Petsamon asukkaat myös saatiin asutettua. Kaikista näistä valtavan vaikeista kysymyksistä on aina saatu sovittua, niin olen varma, arvoisa puhemies, että tästäkin saataisiin sovittua, jos vähän käyttäisimme siihen aikaa ja vaivaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.02.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2022 vp

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Purra.

Keskustelu

16.02 **Riikka Purra ps:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus haluaa laajentaa kansallista pitkäaikaista viisumia uusiin kohderyhmiin. Viisumi otettiin käyttöön vasta viime kesänä. Samalla hallitus haluaa viisumin niille, jotka ovat hukanneet ulkomailla ollessaan oleskelulupakorttinsa.

Esitys toteutuessaan nopeuttaisi maahantuloa keskimäärin yhdellä viikolla. Esimerkiksi SAK on asiantuntijalausunnossaan arvioinut, että lakiuudistuksen hinta on turhan korkea suhteessa hyötyyn. Mitä enemmän otetaan käyttöön uusia maahantulomenettelyjä, sitä hi-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

taammaksi muuttuvat lupajärjestelmän perusprosessit, mutta vastaavia esityksiä, joilla on haluttu nopeuttaa prosessia muutamalla päivällä, on tällä kaudella tullut useita.

Työperäisessä maahanmuutossa idealismi ei kohtaa todellisuutta. Uusia tulijoita halutaan maahan valtavia määriä, mutta ongelmat vain lisääntyvät. Ensisijaisesti tulisi tietenkin saada työelämään ne maahanmuuttajataustaiset henkilöt, jotka jo ovat maassa. Suomessa jo olevien maahanmuuttajien työllisyysaste on kantaväestöä huomattavasti heikompi, ja tietyt väestöryhmät korostuvat erityisen heikosti työllistyvinä. Suomessa on yli 43 000 vieraskielistä työtöntä työnhakijaa ja näistä yli puolet Uudellamaalla. Työttömistä ulkomaan kansalaisista peräti 22 prosenttia on suorittanut korkeakoulututkinnon ja 28 prosenttia toisen asteen tutkinnon. Suomessa on osajapulan sijaan kohtaanto-ongelma, joka johtuu heikosta työn kannustavuudesta ja etenkin asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän maahanmuuttajille luomasta heikosta kannustimesta ottaa työtä vastaan.

Arvoisa puhemies! Venäjältä ja Kiinasta tulevat hakijat muodostavat suuren hakijaryhmän opiskelun, tieteellisen tutkimuksen ja erityisasiantuntijan työn perusteella myönnettyissä oleskeluluvissa. Tilastoista voidaan havaita selkeä kasvu Venäjän kansalaisten tekemien oleskelulupahakemusten määrässä aiempiin vuosiin verrattuna. Yleinen maailmanpoliittinen tilanne huomioiden on kestänyt, että näiden kansallisuusryhmien maahanpääsyä nopeutetaan ja helpotetaan. Tai jos näin ei ole, niin mitä hyötyä oli turistikivisaamisen kieltämisestä, jos kaikenlaisia muita viisumeita helpotetaan?

Entä sitten tämä viisumi oleskelulupakorttinsa hukanneille? Suojelupoliisi on asiantuntijalausunnossaan todennut, että väärinkäytöksiin voi sisältyä kansallista turvallisuutta vaarantavia seikkoja. Jo hallituksen esityksen luonnosvaiheessa Suomen Ankaran-suurlähetystö on todennut, että oleskelulupakorttien katoamisilmoitusten viivästyessä fyysisen kortin väärinkäyttömahdollisuus on suuri. Lähi-idän alueen osalta edustuston näkemys oli, että D-viisumi tulee vähentämään väärinkäytösten ilmi tulemistä. Tämän vuoksi Suomen Ankaran-suurlähetystö katsookin, että D-viisumin käyttöönottoon liittyy riskejä, ja suhtautuu siihen varauksellisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on hyvin ongelmallinen ja perussuomalaisen mielestä huono. Se on yksi niistä lukuisista esityksistä, joilla hallitus helpottaa maahanmuuttoa ja joita perussuomalaiset vastustavat. Tämä oli hallintovaliokunnan puheenjohtajana itselleni viimeinen.

Arvoisa puhemies! Esitän perussuomalaisten vastalauseen mukaisesti lakiesityksen hylkäämistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

16.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Purran tekemää hylkäysesitystä.

Kuten tässä edustaja Purra edellä kertoi, tämä lakiesitys on jälleen kerran yksi niistä maahanmuuttoa helpottavista esityksistä, joita Marinin hallitus tällä kaudella on tuonut. Meillä jatkuvalla syötöllä julkisuudessa kuullaan, kuinka meillä on valtava osajapula, kuinka meille ei tule ketään maahan, mutta, arvoisat edustajat, tänä vuonna — pelkästään tänä vuonna — Suomessa on myönnetty yli 126 000 ensimmäistä oleskelulupaa — yli 126 000 — ja tämän hallituskauden aikana on Suomeen myönnetty yli 410 000 ensimmäistä oleskelulupaa — [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] se on siis yli 400 000. Ja vielä sekä poliitikot erityisesti hallituspuolueista että myös elinkeinoelämä puhelevat julkisu-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

nessa, että meille ei ketään tule. Kyllä meille tulee, ja kuten me huomaamme, erityisesti pääkaupunkiseudulla meillä ovat heikentyneet palvelut, meillä on heikentynyt turvallisuus, ja onko meidän taloutemme kohentunut? Ei ole, kaiken tämän jälkeen. Nämä tilastot ovat katsottavissa Migrin tilastopalvelusta, josta kannattaa aina silloin tällöin käydä katsomassa. Olen kyllä ollut havaitsevinani, että tässä talossa ei hirveästi tilastoja katsella vaan puhutaan mielikuvien perusteella, mutta tilastot kertovat tämän. [Ben Zyskowicz: Riippuu kyllä asiasta!]

Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennuste ennustaa, että Uudellamaalla vuoteen 24 työttömien määrä nousee 26 prosenttia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] 26 prosenttia lisää työttömiä, ja silti sekä tässä salissa että mediassa huudetaan lisää osaajia ja lisää maahanmuuttoa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tilastoista ilmenee myöskin se, että syyskuun lopussa vieraskielisiä työttömiä työnhakijoita on Suomessa ollut yli 43 000 ihmistä. Tarvitaanko lisää maahanmuuttoa? Ei, ei tarvita. Nämä 43 000 pitäisi saada töihin.

Arvoisa puhemies! Ulkomaalaisten työllisyysaste, se on lähes kymmenen prosenttia pienempi kuin suomalaisten. Ja, arvoisa puhemies, syyskuussa, työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksessa todetaan, Suomessa on ollut 232 900 työtöntä työnhakijaa. Työvoiman ulkopuolella muissa palveluissa ja työssä olevia työnhakijoita oli yli 475 000. Ja silti täällä ja mediassa huudetaan, että me tarvitsemme lisää maahanmuuttoa työvoimaksi.

Näyttää siltä, että nämä tilastot eivät ole paljon painaneet, kun tänne jatkuvalla syötöllä näitä uusia esityksiä maahantulon helpottamiseksi tehdään. On hyvin valitettavaa, että tässä kohtaa ei piitata sen enempää taloudesta, turvallisuudesta kuin suomalaisten palvelustakaan.

Tästä esityksestä, jota nyt käsitellään: On mielenkiintoista, kun tässä todetaan, että pitäisi esimerkiksi opiskelijoiden määrä kolminkertaistaa, mutta, arvoisa puhemies, nyt syksyn yhteishaussa ammattikorkeakouluopiskeluihin meillä oli kuusinkertaistunut maahanmuuttajien määrä, ja Arene on omassa tiedotteessaan todennut, että jos aikaisemmin ammattikorkeakoulupaikkaa tavoitteli kahdeksan opiskelijaa, niin nyt sitä tavoittelee 43 opiskelijaa, ja kaikki tämä johtuu massiivisesta maahanmuutosta.

Sopii vain kysyä, että onko vihervasemmistolainen hallitus laisinkaan katsonut näitä tilastoja sekä maahantulleiden määrästä että työttömien määrästä, työpaikkojen määrästä, vai pelaatteko te täysin tällä ideologialla, nimittäin nyt on niin, että näillä määrillä — siis yli 410 000 ensimmäistä oleskelulupaa... [Tuomas Kettunen: Onko siinä ukrainalaiset?] — Vaikka siitä vähennetään ukrainalaiset, silti siihen jää massiivinen määrä, yli 300 000. Ukrainalaiset tekevät noin yhden neljäsosan. — Joten siltä osin kannattaa katsoa, mitä te tällä hallituksella olette tekemässä, nimittäin tämän siivoaminen tulee kestämään ja hyvin pitkään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

16.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt tosiaan käsittelemme tämmöistä D-viisumia, joka helpottaisi maahantuloa. Oli tosiaan aika järkyttävää tässä kuulla, kun edustaja Rantanen tuossa nosti esiin, miten paljon oleskelulupia on jo nytten myönnetty, siis yli 410 000 — todella iso määrä. Tämä uusi esitys on semmoinen, että se on suhteettoman kallis — SAK on arvostellut sitä, että se on suhteettoman kallis — ja tämä aikais-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

taisi maahantuloa noin viikolla. Sitten tulee mieleen, että onko tämä nyt oikein järkevä päätös, ja eihän tämä järkevä ole, ja perussuomalaiset ovat tätä vastustaneet.

Katsoin noita valiokunnan kommentteja tässä, ja siellä on valiokunnassa esitetty meidän puolueen toimesta, että tämä esitys hylätään, ja täällä on kyllä hirmu hyvät perusteet laitettu just tähän turvallisuuteenkin vedoten. Täällä muun muassa kerrotaan sillä tavalla, että ”sisäministeriön lausunnosta ilmenee, että Venäjältä ja Kiinasta kotoisin olevat hakijat muodostavat suuren hakijaryhmän opiskelun, tieteellisen tutkimuksen ja erityisasiantuntijan työn perusteella myönnettyistä oleskeluluvista”. Jotenkin tämä venäläinen riski on kyllä myös tässä olemassa.

Kyllä nyt kuitenkin täytyy laittaa nuo kotimaan kansalaiset ensin. Tämä on tosi iso määrä, jos on jo yli 400 000 tälläkin hetkellä. Toivon kyllä, että nyt tällainen lakiesitys hylättäisiin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

16.13 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta on taas sitä samaa pyrkimystä maahanmuuton helpottamiseksi, mitä olemme syksyn aikana kuulleet useissa esityksissä. Koska hallitus alkaa kiristää maahanmuuttopolitiikkaansa, kuten valtaosassa Euroopan maista tällä hetkellä tehdään? Olisin todella yllättynyt, jos tällä hallituksella sellainen kiristys tulisi. Tässä on aivan turha vetää humanismikorttia esiin tai puhua työvoimapulasta tai työperäisestä maahanmuutosta.

Täytyy tässä miettiä, onko tänne Suomeen edes niin vaikeaa tulla, kun näitä maahanmuuton helpottamisesityksiä tulee näin tiuhaan tahtiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!] Ei kyllä siltä näytä, että olisi.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Rantanen puheessaan sanoi, ja katsoin itsekin Migrin sivuilta tilastoja, ja sivujen mukaan Marinin hallituskauden aikana on myönnetty yli 420 000 oleskelulupaa tai turvapaikkaa, siis lähes puoli miljoonaa eli lähes 1 700 päätöstä viikossa. Tässä välissä oli valtavat koronatoimenpiteet, jos edustajat huomasivat: Uusimaa oli jopa suljettuna muutaman kuukauden. Ainakaan korona ei ole liikkumista maahan rajoittanut, vaan tuntuu siltä, että vauhti on vain kiihtynyt. Pelkästään tämän vuoden puolella oleskelulupia ja kansainvälistä suojelua on saanut jo yli 140 000 henkilöä. Toki tässä on ukrainalaisiakin mukana, kokonaissummasta 35 prosentilla siitä 420 000:sta, mutta luvut ovat silti järkyttävä isoja.

Jos nämä luvut pitävät todellakin paikkansa, mihin tarvitsemme enää lisää työvoimaa tai opiskelijoita, kun Migrin tilastoluvut ovat näin massiivisia? Tällaiset määrät maahanmuuttajia aiheuttavat valtavasti kuluja julkiselle sektorille, että ei ole lainkaan ihme, kun verkertymä ei enää riitä kattamaan julkisen sektorin kuluja. Lisäksi tämä luo valtavan turvallisuusriskin, josta taas Ruotsi on meillä varoittavana esimerkkinä. Tällainen maahanmuuttopolitiikka on tuhon tie.

Huomenna täällä täysistunnossa käydään lähetekeskustelu hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja opiskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain muuttamisesta. Taustalla on 75 prosentin työllisyysasteen saavuttaminen ja yli 100 000 työntekijää vuoteen 2025 mennessä.

Arvoisa hallitus! Migrin mukaan täällä on jo niitä työntekijöitä yli nelinkertaisesti siihen 100 000:een verrattuna.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Kannatan edustaja Purran tekemää hylkäysesitystä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae.

16.17 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että perussuomalainen puolue on Suomen yrittäjien näkökulmasta varmaan kaikkein hankalin puolue, yrittäjävastaisin puolue. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tänään Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn kertoi, että Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, että me emme pärjää, elleimme saa vielä enemmän ihmisiä tänne. Suomalaiset yritykset tällä hetkellä huutavat apua, tarvitsevat nopeampia toimia, jotta mahdollisimman moni pääsisi töihin, jotta suomalaisten talous ja tuottavuus nousisivat entisestään. Samoin kertoi Teknologiateollisuuden puheenjohtaja äskettäin, että Suomi tarvitsee noin 50 000 työperäistä maahanmuuttajaa vuodessa lisää kymmeneksi vuodeksi, jotta pärjättäisiin.

Perussuomalaiset myös osaavat vääristää tilastoja, arvoisa puhemies. Migrin tilastossa on paljon sesonkityöntekijöitä, jotka ovat jo poistuneet maasta. Siellä ovat myös kaikki ukrainalaiset, ja niin edelleen. Eli ne kymmenettuhannet ihmiset, jotka tulivat esimerkiksi Thaimaasta tai Vietnamista, ovat jo poistuneet maasta.

Ne kymmenettuhannet ihmiset Intiasta ja Kiinasta, jotka pyörittävät nykyään meidän teknologiateollisuutta ja ovat it-firmoissa töissä, ovat maassa, ja heidän puolisonsa ovat myöskin maassa, ja tässä, arvoisa puhemies, meillä on suuri ongelma: 40 prosenttia työperäisen maahanmuuton työntekijöiden puolisoista — 40 prosenttia — on työttömänä tällä hetkellä. Se on suuri ongelma, johon meidän täytyy kaikissa kunnissa nyt tarttua. Suuri osa heistä on korkeasti koulutettuja, täysin kykeneviä erilaisiin töihin, ja meidän täytyy pystyä myöskin heidät saamaan mukaan.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa. Koko Suomi, paitsi perussuomalaiset, on tätä mieltä tällä hetkellä, ja se on viesti siitä, että perussuomalaiset eivät oikeastaan ymmärrä taloudesta, eivät ymmärrä tuottavuudesta eivätkä ymmärrä talouden kehityksestä, sillä he vastustavat sitä kaikkein kriittisintä ja tärkeintä alaa, jolla me pystytäisiin tämä maa saamaan takaisin jaloilleen ja jolla saataisiin työllisyysluvut sellaisille kantimille, että pystytään velat maksamaan, että saadaan sitä verotuloa, joka on todella tarpeellista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.19 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Puhemies, hieman tästä hallituksen esityksestä: Ulkomaalaislakiin siis ehdotetaan lisättäviksi säännökset pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetun viisumin eli niin sanotun kansallisen viisumin myöntämisestä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille. Valiokuntahan on antanut kyllä minun mielestäni todella hyvän mietinnön asian osalta.

Elikkä kansallisesta viisumista elikkä D-viisumista on kyse. Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentaminen on yksi monista toimista, joilla pyritään edistämään koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa, jota tarvitaan Suomen osaamispääoman ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi sekä kasvun, innovaatiotoiminnan ja tuottavuuden edistämiseksi. Ehdotetut muutokset tukevat osaltaan erityisesti maahantulomenettelyjen sujuvoittamiseen liittyvien

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

tavoitteiden toteutumista. [Mikko Lundén: Saako olla eri mieltä?] Näin on kirjoitettu tänne hallintovaliokunnan mietintöön.

Tässä edellinen puhuja käytti ansiokkaan puheenvuoron, ja olisin halunnut vielä myös muistuttaa opposition puheenvuoroihin liittyen. Käytitte puheenvuoroja, joissa toitte esille, että tämän hallituskauden aikana on tähän maahan tulevien osalta myönnetty yli 400 000 oleskelulupaa. Niin kuin edustaja al-Tae toi tuossa äsken esille, näistä suuri osa on myös kausityöntekijöitä, jotka ovat jo poistuneet tästä maasta.

Arvoisa oppositio, hyvät perussuomalaiset, te olitte huolissanne myös korona-aikana, kun korona pisti rajat kiinni, siitä, kuinka me saamme maatalouteen, alkutuotantoon kausityöntekijöitä, ja me yhdessä etsimme niitä ratkaisuja, ja me saimme sitten myös kausityöntekijöitä. [Välihuutoja] Nyt jotenkin tuntuu, että te ette ole enää maataloudesta huolissanne. Tämä on ihan mielenkiintoista, kun tällä hetkellä kuuntelemme teidän puheenvuorojanne.

Meillä on huutava pula osaavista tekijöistä, hitsareista, ammattikuljettajista, ja näitähän me tarvitsemme, kun emme ole nyt saaneet osaavaa työvoimaa. Ihan mielenkiinnolla kuuntelin teidän puheenvuorojanne tämän asian osalta. [Mikko Lundén: Hyvä! — Jukka Mäkyne: Mihinkä menee suomalainen maajussi, jos ulkomaalainen tekee sen työn?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

16.22 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kyllä nyt täytyy sanoa, että edustaja al-Tae taisi vetää täällä varmaan pohjanoteeraukset. Hän syyttää meidän puoluetta siitä, että me emme välitä yrittäjistä. Meillähän on muuten itse asiassa tähän työperäiseen maahanmuuttoon hyvin samanlaiset näkymät kuin Ruotsin hallituksella, joka nyt on tullut järkiinsä. En tiedä, oletteko seuranneet. Siellähän on todettu muun muassa uuden hallituksen Tidön sopimuksessa, että työperäisen maahanmuuton ongelmat on kartoitettava ja tutkittava ja puutteellisesti Ruotsiin integroituneita karkotettava. Nyt viime päivinä, kun katsoin uutisointia, he ovat laittamassa tällaisia tulorajaa, 3 000 euroa — joka on ollut myös meidän esityksemme. Ja te täällä suorastaan olette aivan pöyristynyt, että perussuomalaiset tällaista puhuvat. Tanska on herännyt jo ajat sitten. Tanskassahan nämä ovat jo itsestäänselvyyksiä. Ruotsi on todennut, että Tanskan kireämpi maahanmuuttopolitiikka pitää maata turvallisempaan, ja nyt Ruotsi on ottamassa mallia. Mutta te voitte ajatella näin. Me haluamme pitää Suomen turvallisena maana ennen kuin me olemme Ruotsi, mutta teillä on erilaiset näkemykset.

Mitä näihin tilastoihin nyt tulee, niin täällä on tietysti kahta erilaista tilastointitapaa, mutta jos katsoo esimerkiksi TEMin työllisyystilastoja nyt lokakuun lopulta, niin EU- ja Eta-maista tulleiden työttömyys vähenee mutta EU:n ja Etan ulkopuolelta tulleiden työttömyys kasvaa. Te ette ilmeisesti niin kuin lue näitä tilastoja ollenkaan. Tässä on vuoden sykli, eli ei tässä mistään kausityöntekijöistä nyt puhuta.

Mitä tulee kausityöntekijöihin, niin perussuomalaisethan esittivät, että suomalaiset työttömät saisivat pitää työttömyyskorvauksensa, mikäli menisivät kausitöihin. Ette tästäkään koppia ottaneet. [Tuomas Kettusen välihuuto] Jotenkin mietin, että te olette sitä mieltä mieluummin, että haetaan lisää maahanmuuttoa tänne, jotta saadaan maatalous hoidettua, mutta ette voi suomalaista auttaa mäessä ja antaa esimerkiksi työttömyyskorvausta pitää. Tässä edustaja Kettunen sanoi, että se oli hyvä esitys, ja al-Tae pudistaa päätään. Kun te ette ole mistään samaa mieltä, niin ei tänne tule mitään järkeviä esityksiä. [Riikka Purran

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

välihuuto] — Paitsi siitä tietysti, joo tosiaan. Hyvä, että edustaja Purra huomautti, että siitä, että lisää maahanmuuttoa pitää tulla, oli se minkälaista tahansa.

Mitä minä olen lukenut mediasta, niin jos puhutaan nyt todellisista osaajista, yksi merkittävä seikka, miksi tänne ei saavuta, on meidän kireä verotus, ja myös se, että meillä verotetaan sitä, jos työnantaja hankkii asunnon tai auttaa työntekijää perheineen tulemaan tänne, että se on verotettava etuus. Siellä olisi verotuksessa teillä korjattavaa, mutta en tiedä, eikö teillä osaaminen vai ymmärrys riitä siihen, että pitäisi myös verolakeihin puuttua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

16.25 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettunen tuossa kommentoi sitä, että perussuomalaisetkin oli huolissaan kausityövoiman saatavuudesta. Kyllä meillä oli silloin semmoinen tilanne, ja nämä monet tilat, jotka ovat jo liian pitkään tukeutuneet ulkomaiseen kausityövoimaan. Kyllä se on harmillista. Edustaja Kettunen alkioalaisena aatteen kannattajana, kuten minäkin, varmasti ajattelee niin, että nämä työt tehtäisiin suomalaisella työvoimalla, mutta valitettavasti tämä keskustalainen maatalouspolitiikka on johtanut tällaiseen tilanteeseen, että tekin puhutte täällä ihan höpöjä nyt näistä asioista.

Arvoisa puhemies! Minä olen itse ollut maahanmuuttokriittinen pitkään, ja olen sitä edelleen, ja olen seurannut näitä maahanmuuton ongelmia, voisi sanoa, 30 vuotta. Ensimmäisen kerran olin jakamassa maahanmuuttokriittisiä esitteitä Vaasassa, silloin kun tilanne oli se, että meille tuli maahan ihmisiä, jotka sitten loikoilivat tuolla ostoskeskuksissa. Tämä on hankala asia, miten nämä yhdistetään. Ja minä ymmärrän sen, että tänne jotain erityisosaajia tarvittaisiin, ja minulla on pieni ymmärrys siihen, että Suomeen tulee myöskin matalapalkka-alalle työntekijöitä ulkomailta, jos he tulevat semmoiselle alueelle, jossa he pystyvät kustantamaan oman elintasonsa sillä matalapalkka-alalla. Itse asiassa olen hiukan välillisesti ollut jeesaamassa tällaisia työntekijöitä, jotka ovat tulleet tuonne maaseudulle, mutta se, että meille tulee matalapalkka-alalle Helsinkiin työntekijöitä — sumeilematta tänne otetaan kaikki vastaan — ja sitten he työskentelevät muutaman tunnin pienellä palkalla. He eivät maksa veroja niin paljoa kuin he saavat erilaisia tukia: sosiaalituksia, asumistukia, kaikenlaista kotouttamistukea.

Tämä kotouttaminen epäonnistuu Suomessa jatkuvasti. Varmaan, pidän todennäköisenä, että ukrainalaistenkin kohdalla käy niin, että siinä epäonnistutaan. Ymmärtäisin sen, että osaajia tulisi tänne sillä tavalla, että työnantaja tekee työlupahakemuksen ja ottaa hänet töihin tänne. Silloin työnantajallakin on jonkinlainen vastuu tästä työntekijästä. Emme me vain voi ottaa tänne sumeilematta ihmisiä, että kaikki tänne, tervetuloa.

Kannatan edustaja Purran tekemää hylkäysesitystä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

16.28 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä debatointi ja argumentointi on ikään kuin toivotonta, kun toiset perehtyvät tilastoihin ja faktoihin [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] ja pitäytyvät tutkimusperustaisessa argumentaatiossa ja toisilla sekoittuvat numerot ja tilastot ja sitten heitellään ihan mitä sattuu, esitetään sellaisia tilastoja, joissa saattaa olla yhden henkilön monta lupaa, jossa on jatkolupahakemukset, työ, perhe, opiskelu, kausityöntekijät, kaikki, ja sitten esitetään ne niin kuin könttänä ja sitten argu-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

mentoidaan, että ovet on auki. Todellisuudessa, jos on yhtään tutustunut Suomen maahanmuuttopolitiikkaan, niin tietää, että tänne maahan on vaikea tulla esimerkiksi silloin, kun on kyse kansainvälisistä huippuosaajista, jotka haluaisivat sopeutua tähän maahan. Siitä-
hän tässä rajallisessa lakiesityksessä on kyse. Siinä vielä sanotaan, että asia koskee noin 200:aa henkilöä, siis hyvin rajattua, pientä määrää ihmisiä. Mutta ettehan te ole perehtyneet siihen, mistä tässä lakiesityksessä on kyse.

Sitten toisessa kontekstissa te puhutte, että kyllä meille huippuosaajat kelpaa ja osaajat kelpaa [Mari Rantanen: Ei niitä tule!] mutta eivät kelpaa ne tietynlaiset maahanmuuttajat. No tässä juuri pyritään edistämään sitä, että huippuosaajat voisivat jäädä Suomeen pidemmäksi aikaa. Mutta sitäkin te vastustatte. Eli tämä argumentointi on lähes mahdotonta. Me tiedetään se, että mediaan nousee usein Migrin toimimattomuudesta juttuja silloin, kun meillä on esimerkiksi kansainvälinen osaaja, joka joutuu sinne byrokratiaviidakkoon ja oleskelulupaprosessit eivät etene. Se on sitä arkipäivää, ja sen parissa monet, monet maahanmuuttajat tällä hetkellä elävät. Siinä ei ole yksinkertaisesti mitään järkeä, että pistetään ihmisiä odottamaan niin hurjan pitkäksi aikaa.

Meidän pitäisi olla huolissaan Suomen tulevaisuudesta. Me tarvitaan tänne osaajia. Me tarvitaan niitä ihmisiä jäämään, jotka esimerkiksi ovat suorittaneet tutkinnon Suomessa, jotta he voisivat työllistyä ja jotta myös heidän perheenjäsenensä voisivat työllistyä. Me heitetään valtava määrä potentiaalia hukkaan koko ajan, kun me tehdään se työllistyminen, se kotoutuminen mahdollisimman vaikeaksi. Tämä on se tosiasia, jossa maahanmuuttajat elävät tässä maassa.

Mutta ei teitä kiinnostaa kotouttamisen edistäminen ollenkaan. Te vastustatte kaikkia esityksiä, joita kuntatasolla pyritään tekemään, jotta kielikoulutusta saataisiin lisää, jotta kotoutumiskoulutusta saataisiin lisää, jotta se olisi laadukkaampaa, jotta kotoutumiskoulutukseen pääsisi mahdollisimman pian eikä joutuisi sitä odottamaan. Te vastustatte kaikkia näitä esityksiä, mutta eihän kyse olekaan asioiden parantamisesta ollenkaan, vaan kyse on pelon lietsomisesta, siitä, että asetetaan yksi väestöryhmä toista väestöryhmää vastaan ja ratsastetaan tämmöisellä pelon lietsonnalla. Siitähän on pelkästään kyse, ei faktoista todellakaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Adlercreutz.

16.32 **Anders Adlercreutz r:** Ärade talman! Näistä asioista on tosiaankin vaikea keskustella, jos tilastojen lukeminen aiheuttaa haasteita. Minusta on valitettavaa, että hallintovaliokunnan puheenjohtaja tulkitsee niitä nyt eri tavalla kuin mitä Migri itse tulkitsee niitä vuosiraporteissaan. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Suomessa ei suinkaan ole myönnetty 400 000:ta ensimmäistä oleskelulupaa tämän hallituskauden aikana. Suomen nettomaahanmuutto vuositasona on 20 000. Ensimmäisiä lupia vuonna 19 haettiin 31 000, vuonna 20 haettiin 21 000, vuonna 21 haettiin 36 000, vuonna 21 myönnettiin niitä 41 985, joista noin 12 000 oli EU-maihin. Suurin yksittäinen ryhmä on näinä vuosina ollut työperäinen maahanmuutto, mutta tuntuu siltä, että kun puhutaan maahanmuutosta, niin jotenkin joidenkin mielissä ajatellaan, että se on turvapaikkahakua ja kansainvälistä suojelua. No, montako kansainvälistä suojeluhakemusta myönnettiin viime vuonna? 2 132. Se on hyvin pieni osa tästä isosta määrästä. Se ei ole ongelma meidän yhteiskunnalle. Me pystymme sen hyvin hoitamaan.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Me tarvitsemme tänne lisää maahanmuuttoa. Tapasimme teknologiateollisuutta tänään, ja heidän laskelmiensa mukaan tämä netto, joka nyt on 23 000, pitäisi saada suunnilleen 50 000:een vuositasolla, jotta tämä tilanne saadaan hoidettua. [Leena Meren välihuuto] Samaan aikaan me tarvitaan itse asiassa sekä ammatillista osaamista, perustason osaamista, että korkeakoulutettuja. Tarvitaan tekijöitä, koska meillä on suunnattomia demografisia haasteita. No, sehän ei kaikkia ongelmia ratkaise. Pitää tehdä myöskin paljon muuta.

Ja jos luitte lauantaivieraan haastattelun toissa viikolla, niin hän nosti esille työperäisen maahanmuuton haasteet, jotka ovat asenteet, se, että me yhteiskuntana emme osaa ottaa näitä ihmisiä vastaan, emme osaa heitä integroida. [Välihuuto] Tämä oli artikkeli, jota te kyllä hyvinkin jaoitte monta kertaa, mutta ilmeisesti ette lukeneet sitä, [Vastauspuheen-vuoropyyntöjä] koska puhuttiin haasteena nimenomaan asenteista ja siitä, että ei ole imua, ihmiset eivät halua tulla Suomeen.

Joten maahanmuuttoa tarvitaan. Humanitääri on mitättömän pieni osuus tästä kokonaisuudesta, ja me voimme kaikki puhumalla siitä järkevästi, puhumalla siitä faktapohjaisesti, avautua myöskin toisenlaisille vaikutteille, nähdä, että Suomi voittaa, jos Suomi on kansainvälisempi, jos uskallamme astua myöskin oman kotimme ulkopuolelle ja kohdata sen, mikä saattaa joskus tuntua hieman ihmeelliseltä mutta mikä saattaa myöskin tarjota meille opetusta. [Leena Meren välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

16.35 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista siten, että kansallisen pitkäaikaisen viisumin eli D-viisumin käyttöä laajennetaan uusiin kohderyhmiin. Heitä ovat opiskelijat, tutkijat, yritysten johtotehtävissä toimivat sekä edellä mainittujen perheenjäsenet. Hallitus esittää myös, että pitkäaikainen viisumi myönnettäisiin jatkossa maahantuloa varten ulkomailla oleskelevalle oleskeluluvan haltijalle. Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö, johon perussuomalaisilla on vastalause. Kannatan vastalauseen sisältöä elikkä tämän esityksen hylkäämistä.

Perussuomalaisten kanta on ollut aina se, että ensisijaisesti tulisi työelämään saada ne maahanmuuttajataustaiset henkilöt, jotka ovat jo maassa. Eli ne henkilöt, jotka ovat jo maassa, tulee saada työmarkkinoille. [Anders Adlercreutz: Kyllä!] Tähän tarvitaan suomalaisen työkulttuurin ymmärrystä, [Anders Adlercreutz: Kyllä!] sitä, että maahanmuuttajataustaisissa perheissä ymmärretään kielikoulutuksen merkitys, että meillä on paljon erilaisia ammatteja, ymmärretään se, että Suomessa naiset osallistuvat työelämään, kantavat kortensa kekoon, ja että kodin ulkopuolelle ja ulkopuolisiin asioihin suuntaudutaan. Se on erittäin tärkeää. Tarvitaan ymmärrystä ja halua tarttua hommiin.

Olen itse toiminut hyvin pitkään hoitoalalla, ohjannut ja opastanut maahanmuuttajataustaisia hoitajaopiskelijoita muun muassa, ja on tärkeää, että jos he tulevat opiskelemaan Suomeen, niin he eivät käytä Suomea ainoastaan läpikulkumaana ja sitä opiskelumahdollisuutta, että haetaan hyvä koulutus ja sitten poistutaan maasta. Se ei ole oikein. Jos Suomeen tullaan ja tänne halutaan jäädä ja opiskellaan, niin silloin pitää oppia kieli ja pitää sitoutua myös siihen, että lähdetään työelämään eikä vain haeta niitä etuisuuksia ja sitä, että saa sen koulutuksen.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää maahantuloa varten myös ulkomailla olevalle oleskeluluvan haltijalle, jos hän on menettä-

nyt oleskelulupakorttinsa. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että sääntelyllä pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton laajentamisesta ei voida poissulkea mahdollisia väärinkäytöksiä. Suojelupoliisi on asiantuntijalausunnossaan todennut, että edellä kuvattuihin väärinkäytöksiin voi sisältyä myös kansallista turvallisuutta vaarantavia seikkoja. Kansallista turvallisuutta vaarantavat seikat ovat mielestäni vakava asia, ja nämä asiat ovat nousseet esille myös toisessa esityksessä, minkä hallitus on tuonut liittyen laittomasti maassa oleskelevien paperittomien henkilöiden kiireettömien terveystalvelujen laajentamiseen. Siinä on myös yksi maailmaa syleilevä lakiesitys. Se on hyvä, että... [Anders Adlercreutzin välihuuto] — Te annatte sen mielikuvan, että suomalaisilla ei niinkään ole väliä edes terveystalveluissa. Sote-alueilta puuttuu puolitoista miljardia rahaa, te tuotte lisää ihmisiä palvelujen piiriin, mutta valitettavasti sieltä puuttuu hoitohenkilöstöä, sieltä puuttuu lääkäreitä, eli palveluja ei pystytä turvaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Taee.

16.38 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että perussuomalaiset ovat yrittäjä- ja yritysvastaisia, he ovat myöskin ruotsin kielen ja saamen kielen ja kulttuurin vastaisia. Tänäpä on puhuttu saamelaisista ja heidän elinehdoistaan ja saamelaiskäräjälaista. Perussuomalaiset ovat vastustaneet sitä. Toista etnistä tärkeää ryhmää heidän kielensä kautta on myöskin vastustettu. Perussuomalaisten teksteissä lukee, että ruotsin kieli, arvoisa puhemies, ruotsin kieli uhkaa suomalaisten kansallista tunnetta ja hyvinvointia. [Leena Meren välihuuto]

Arvoisa puhemies! Täällä vastustetaan vahvasti kaikennäköistä, joka liittyy mihinkään muuhun kuin puhtaasti valkoisiin, [Leena Meri: Tuo on törkeää! Nyt on pakko saada vastauspuheenvuoro!] suomen kieltä kymmenissä sukupolvissa puhuviin henkilöihin. Ei ruotsinkielistä anneta mennä, ei saamelaisia tueta käräjälaissa, ei työperäistä maahanmuuttoa eikä minkäänlaista muutakaan maahanmuuttoa, ja tämä alkaa näkyä jo ihan selkeänä agendana tässä. Ketkä ovat ideologisesti virittyneitä, tekö vai me?

Sanoisin, että tässä vaiheessa olisin toivonut, että kansanedustaja Janne Sankelo olisi ollut paikalla. Hän kertoi, että Kauhavalla on autokorjaamo, joka ei saa työntekijöitä sieltä paikallisesti, ja tämä yrittäjä etsii kissojen ja koirien kanssa, että saisi jonkun auttamaan häntä, jotta hän pystyisi palvelemaan asiakkaita. Edellinen hallitus yritti aktiivimallin kautta pakottaa ihmiset siirtymään sata kilometriä paikasta toiseen etsien työtä. Aktiivimalli epäonnistui täydellisesti, ihmiset eivät siirtyneet.

Arvoisa puhemies! Meillä on työvoimapula, joka ratkaistaan juuri kuten edustaja Adlercreutz tässä sanoi. Teknolohiateollisuus sanoo, että 50 000 työperäistä maahanmuuttajaa tarvitaan tähän maahan, jotta suomalaisten hyvinvointi paranee, jotta verokertymä nousee, jotta työllisyysaste nousee — sitä tarvitaan tällä hetkellä.

Sitten vielä perussuomalaisten perustilastolukemisesta: Siis lupiahan annetaan silloin, kun työperäinen maahanmuuttaja muuttaa maahan, myöskin puolisolle ja esimerkiksi lapsille. Joissain perheissä saattaa olla neljä lasta. Yksi työperäinen maahanmuuttaja, noin 10 000 euroa palkkaa kuukaudessa, hän tuo puolisonsa ja neljä lasta — se on kuusi lupaa per yksi työpaikka. Emmekö me halua, että henkilö, joka muuttaa Suomeen, toisi myös lapsensa tänne, kasvattaisi lapsensa täällä, sitouttaisi sekä puolisonsa että lapsensa suomalaiseen kieleen ja suomalaiseen kulttuuriin?

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Lopuksi sanon, ja tässä on 15 sekuntia aikaa, että kunnassa — Vantaalla ja muuallakin, missä palvelen tai muut palvelevat valtuustoissa — perussuomalaiset vastustavat kaikkia niitä panostuksia lasten koulutukseen, jotka liittyvät tämmöiseen positiiviseen syrjintään eli kielenopetukseen. He vastustavat kotouttamistoimia, jos niihin liittyy minkäänlaisia lisärahoja, ja sitten he täällä eduskunnassa kertovat siitä, miten kotoutuminen ja kielen oppiminen ei toimi. [Leena Meri: Olisin kyllä puolueen varapuheenjohtajana halunnut vastata noihin todella törkeisiin väitteisiin!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen.

16.41 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Täytyy nyt ensin sanoa tässä edustaja al-Taeelle, että tuo teidän tilastolukunne taitaa puuttua kokonaan, ainakin sen perusteella, mitä te äsken esititte. Tarkennan sen verran omassa puheenvuorossani esiin nostamiani lukuja, että kysymys on siitä, kuinka monta myönteistä oleskelulupaa Suomessa on myönnetty tämän hallituskauden aikana. Se on yli 410 000, tai 420 000 jo, ja sitten nämä tämänvuotiset, kaikki myönteiset luvat ovat sen 138 000, eikä se siitä miksikään muutu, on se sitten ensimmäinen tai toinen. On se ensimmäinen tai jatkolupa, se on myönteinen lupa.

Ja sitten totean tähän, edustaja al-Tae, kun te täällä esitätte, että tulee työperäinen, joka saa 10 000 euroa palkkaa, niin oletteko lukenut tilastoista, kuinka monta esimerkiksi EU:n sinisellä kortilla on tänä vuonna tullut, kuinka monta on tullut niitä henkilöitä, joiden palkkataso on yli 4 800 euroa? Se ei ole kuule kovin kummoinen luku. Joten siltä osin niitä kannattaa katsoa. Meillä valitettavasti sekä näitä erityisasiantuntijoita sekä näitä sinisen kortin omaavia työperäisiä, joita voidaan kutsua osaajiksi, tulee todella vähän. Heitä on tänäkin vuonna tullut alle 2 000, noin 2 000 ehkä yhteensä, ja se on todella pieni luku tästä muusta luvusta. Mitä tulee sitten kausityöntekijöihin, jotka tulevat Suomeen ja lähtevät kauden loputtua kotiin, niin heitäkin on alle tuhat. Nämä ovat pieniä määriä.

Sen sijaan halpatyövoimaa meille kyllä tulee, ja se suurin ongelma tässä asiassa on se, että jos palkkataso on noin 1 300 euroa, silloin heidän maksamansa veropotti on huomattavasti vähemmän kuin mitä he saavat sosiaalietuuksia, koska sillä rahalla ei pärjää täällä pääkaupunkiseudulla etenkin, jos nyt muuallakaan Suomessa.

Ja mitä tulee sitten huolestuneeseen kauhavalaiseen, johon viittasitte tässä, niin kuten totesin, tämän työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan Suomessa on siis yli 475 000 työnhakijaa, joista työttömiä työnhakijoita on 232 900, näistä vieraskielisiä 43 000. On mahdoton ajatella, että tämä porukka olisi täysin työvoiman ulkopuolella. Eli kyllä mielestäni meillä on tehty jossain muuallakin jonkunnäköisiä virheitä, jos meidän yritykset eivät löydä näin massiivisesta määrästä työttömiä, tai työnhakijoita ylipäänsä, sellaisia henkilöitä, jotka haluaisivat yrityksessä työskennellä. Sitten tullaan sellaisiin kysymyksiin kuten palkka, kuten työolot. Ihan pelkästään nyt tämäntyyppinen maahanmuuttopolitiikka, jota valitettavasti tämä hallitus on harrastanut, ei kyllä ole yhteiskuntamme kokonaisedun mukaista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

16.45 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Heti ensi alkuun täytyy kyllä kiittää edustaja Juvosta hyvästä puheenvuorosta. Allekirjoitan sen aika pitkälti. Mutta nyt täytyy, puhemies, todeta, että tätä maahanmuuttoahan työn perässä on tapahtunut iät ja ajat

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

niin tänne Suomeen kuin myös Suomesta pois päin. Ja kyllä tähän maahan saa tulla töihin, kun elää maassa maan tavalla, maksaa verot ja tekee työt hyvin.

Edustaja Meri tuossa totesi, että täällä niin kuin suvaittaisiin tämmöistä hallitsematonta maahanmuuttoa, mutta tähän ei pidä paikkaansa, mitä valitettavasti viime vaalikaudella, vaalikauden alussa tapahtui, kun perussuomalaiset oli hallituksessa.

Mutta tähän hallintovaliokunnan ansiokkaaseen mietintöön, joka on nytten toisessa käsittelyssä: Tähänhän talousvaliokuntakin on lausunnon antanut hallintovaliokunnalle. Talousvaliokunnan mukaan pitkäaikaisen viisumin, eli tämä D-viisumin, soveltamisalaa tulisi laajentaa koskemaan laajasti kaikkia työn perusteella oleskelulupaa hakevia. Pitkäaikaisen viisumin soveltamisalan laajentaminen opiskelijoihin ja tutkijoihin sekä laajemminkin koulutus- ja työperusteiseen maahanmuuttoon on ollut esillä jo käsiteltäessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönottoa koskevaa hallituksen esitystä jo viime vuoden puolella.

Puhemies! Mitä tähän mietintöön tulee, tämä on oikein hyvä ja tätä kyllä kannattaa kannattaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Strand.

16.47 Joakim Strand r: Ärade talman! Itse toivon, että ei ainakaan hirveästi potentiaalisia investoijia nyt seuraa tätä ruutujen kautta. Suomi käy tällä hetkellä todella paljon erilaisia kisoja investoinneista ympäri maailmaa, ja itse olen nähnyt aika monta niistä läheltä. Esimerkiksi Vaasassa, jossa sijaitsee Pohjoismaiden johtava energiateknologian keskittymä, puhutaan sataa eri äidinkieltä, on sata eri kansallisuutta. Se on meille vahvuus. Jos maa elää viennistä, jos meidän terveydenhuolto ja kaikki rahoitetaan vientituloilla, niin silloin on pakko olla avoin muille kulttuureille, on ollut pakko olla avoin muille kielille. Ulkomailta, vientiteollisuudessa ja muualla, on hyvin vaikea myydä yhtään mitään suomen kielellä. Ruotsin kielellä pääsee käyntiin — Pohjoismaissa on 27 miljoonaa ihmistä — mutta ei sekään riitä. Meidän pitäisi pohtia sitä, miten meidän nuoret saadaan opiskelemaan useampia eri kieliä. Vähintään neljää viittä kieltä tulisi osata, ja varmaan teknologia hoitaa sen, että ne muutkin sitten onnistuvat. Mutta jotenkin toivoisi, että luotaisiin sellaista ilmapiiriä kuitenkin, että ihmiset ovat tervetulleita tänne töihin, koska Suomi ei pärjää, me ei pystytä rahoittamaan meidän hyvinvointipalveluita ja sitä elintasoa, mihin ollaan totuttu, elleimme saa tänne hyviä ihmisiä töihin. Ja kyllä myös tämmöisestä, ehkä jonkun mielestä teknisestä, lakimuutoksesta keskustelu omalta osaltaan täällä luo sitä ilmapiiriä, ja minun mielestäni tämä on osittain tylsää.

Mutta haluan myös kiittää edustaja Juvosta: ainakin ensimmäiset 50—60 prosenttia teidän puheestanne oli erittäin hyvää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juuso.

16.48 Kaisa Juuso ps: Ärade herr talman! För det första måste jag säga att den attack som ledamot Adlercreutz just gjorde mot sannfinländarna är under all kritik, och det bara visar hur mycket ledamot Adlercreutz hatar sannfinländarna. Jag kan inte förstå att sådant här tal överhuvudtaget går här i salen.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Mutta mennään asiaan. Tässä kun puhutaan maahanmuutosta, niin te olette puhuneet kauniisti kausityöntekijöistä. Muistutan teitä nytten, että kausityöntekijöiden yhteydessä siis sekä Pohjanmaan vihannestiloilla että Lapin marjanpoiminnassa on yrittäjiä syytettyinä ihmiskaupasta. Kannatatteko te tällaista maahanmuuttoa? [Adlercreutz: Ei ihmiskauppaa tietenkään! — Mari Rantanen: Kannattavat!]

Sitten, kun puhutaan osaajista: Me tarvitsemme osaajia, se on totta. Me tarvitsemme sairaanhoitajia, me tarvitsemme lääkäreitä, me tarvitsemme insinöörejä, me tarvitsemme itäalan työntekijöitä. Kyllä. Mutta syy siihen, miksi he eivät jää tai tule Suomeen, ei suinkaan ole perussuomalaiset, vaan se on se palkkataso, mikä Suomessa maksetaan, ja se kova verotus, mitä täällä toteutetaan. Ei kukaan tule meille töihin, jos Ruotsissa tai Norjassa tai Isossa-Britanniassa maksetaan enemmän. Tiedän tämän, koska olen itsekin työskennellyt sekä Norjassa että Ruotsissa, enkä varmasti olisi siellä työskennellyt, jos palkka olisi ollut huonompi kuin Suomessa. Ei siinä ole kysymys norjalaisten vieraanvaraisuudesta tai ruotsalaisten vieraanvaraisuudesta, eikä maahanmuutossa ole kysymys siitä, että perussuomalaiset eivät halua maahanmuuttoa. Eivät he siksi täältä lähde pois, vaan he lähtevät parempien palkkojen ja kevyemmän verotuksen perässä. Yrittäkää ymmärtää tämä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Norrback.

16.50 **Anders Norrback r:** Kiitos, arvoisa puhemies! En aikonut osallistua tähän keskusteluun, mutta kun nämä perussuomalaisten luvut menevät niin sekaisin, että kyllä siinä kausityöntekijän osalta jäi ainakin yksi nolla pois. Kyllä ne ovat paljon isompi määrä, mikä sieltäpäin väitettiin, mutta se on tuttua tässä näissä asioissa. Närpiön osalta väitettiin myös, että meidän sosiaalikulut ovat ihan pilvissä, vaikka ne ovat ihan matalalla. Sehän on myös tosiasia, että lukuja käytetään ja ne väännetään niin kuin halutaan ja yritetään sillä tavalla saada jonkunäköinen viesti eteenpäin. Kyllä minä kannatan edustaja Adlercreutzin näkemystä siitä, että yritetään väöntää tällaista maahanmuuttovastaista ilmapiiriä, ja se on minun mielestäni epärehellistä tässä salissa.

Ärade talman! Det är alldeles klart att vi har en arbetskraftsbrist. Du får tala med vilka företag som helst. Jag var på Österbottens Företagarförenings årsmöte och satt med prisvinaren, ett elföretag som hade börjat som en liten elbyrå och hade vuxit och var internationaliserad i dag. Jag frågade: ”Vad är det stora problemet när ni verkar i Finland?” ”Arbetskraften. Vi får inte tag i arbetskraft. Vi får ganska bra med ingenjörer, men vi får inte elinstallatörer.”

Arvoisa puhemies! Näin yrityksestä toiseen vastaus on sama: työvoimapula estää meidän kasvua ja estää meidän kehitystä. Siksi tämä lakiehdotus on erittäin kannatettava ja lausuntokin, että päästään ainakin pikkaian näissä asioissa eteenpäin. — Paljon kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

16.52 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Haluan hieman oikaista näitä, Hussein al-Taeen väitteen esimerkiksi siitä, että teknologiateollisuus haluaa tänne 50 000 työntekijää ulkomailta. Se on ihan totta, että he varmaan voivat ilmoittaa tämmöisen luvun, mutta olen ollut heitä tapaamassa, ja he ovat myös huolissaan siitä, että jos nämä eivät työllistyäkään

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

täällä vaan jäävät sosiaalitoimen elätettäviksi, niin sehän kiristää heidän verotustaan. Teknologiaeollisuus vastaa ymmärtääkseni yli 50 prosentista Suomen viennistä, ja on ihan ymmärrettävää, että he haluavat tänne osaajia. [Hussein al-Tae: Mitä te oikaisette?] — Kerron teille, että he eivät myöskään halua tänne semmoisia ihmisiä, jotka lompsivat tuolla kadulla ja makaavat ostareilla. Niitä tänne on tullut jo ihan riittävästi, ja tämä on kiristänyt meidän verotusta niin paljon, että osaajienkaan ei kannata tulla tänne enää, koska he joutuvat maksamaan niin paljon veroja. Tämä on ongelmallinen tilanne, minä tiedän sen.

Sitten sanoitte, että Kauhavalla on autokorjaamo, joka ei saa työntekijää. On se käsittämätön asia. Se on nimenomaan käsittämätön asia. Vika on joko työnantajassa tai palkkauksessa. Ihan varmasti siellä saa työntekijän sinne korjaamolle, jos on maksukykyinen ja maksaa riittävän hinnan.

Sitten te sanoitte, että me vastustetaan saamelaisia. Se ei pidä paikkaansa. Me perussuomalaiset tuemme ja haluamme, että saamelainen kulttuuri säilyy, saamen kieli säilyy. Me tuemme saamelaisia, mutta me emme voi tukea sellaista rasistista lakia, [Hussein al-Taeen välihuuto] jota te olette ajamassa läpitte. Se on näin. Tutustukaa siihen paremmin. Minä uskon, että minulla on paremmat edellytykset omaksua se kuin teillä. Anteeksi nyt, että näin sanon.

Sitten te sanotte, että me vastustamme ruotsalaisia. Me emme vastusta millään tavalla ruotsalaisia. Me vastustamme sitä ruotsin kielen pakollisuutta ympäri Suomen. Se luo valtavat kulut. Se haittaa monien nuorten oppimista. Minä olen itse koulutukseltani ammatillinen erityisopettaja. Olisi paljon viisaampaa opettaa näille nuorille suomen kielen lisäksi englannin kieltä kuin sekoittaa sinne vielä ruotsi sekaan. [Anders Norrbackin välihuuto] Tämä on semmoinen asia, mikä on totta. Minä näen sen, olen ollut opettajana. Se on todella hankala, jos jollakin alueella, missä ruotsin kieltä ei edes käytetä, pitää opiskella ruotsia, tai sinne otettavan lääkärin pitää suorittaa joku ruotsin kielen koe, jos hän tulee vaikka Ilmajoen lääkäriksi. Ei siellä kukaan puhu ruotsia. Tätä me vastustetaan, että ruotsia pakotetaan tämmöisiin paikkoihin, missä sillä ei ole mitään merkitystä.

Vielä sen verran sanon kansainvälistymisestä, että totta kai me halutaan, että Suomi on kansainvälinen, mutta ei se tarkoita sitä, että tänne pitää rahdata ihmisiä ympäri maailmaa, ottaa niitä tänne elämään meidän verovarjoilla. Tämä on väärin.

Puhemies Matti Vanhanen: Käytettävissä olevan ajan puitteissa myönnän vielä yhden puheenvuoron. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.56 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olen hieman huolestuneena kuunnellut tätä keskustelua ja sen sävyä. Tässä on ensinnäkin kysymys tärkeästä asiasta, siitä, että tätä pitkäaikaisviisumikäytäntöä tässä kohennetaan, ja tässä on myöskin haluttu näitä oleskelulupapäätöksiä, jos niitä on hukkaantunut... Pyritään edesauttamaan sitä, että tämä byrokraatia ei olisi niin vaikeana ongelmana tässä.

Aivan oikein täällä on tuotu esille se seikka, että nämä mahdollistavat tiettyjä väärinkäytöksiä. Kyllä, meillä ei, arvoisa puhemies, Suomessa tehdä yhtään lainsäädäntöä, jossa ei olisi potentiaalisesti väärinkäytöksen mahdollisuus. Jos tämä väärinkäytöksen mahdollisuus on ikään kuin kriteerinä, että asiaa ei voida käsitellä tai se joudutaan hylkäämään, niin meidän voidaan lopettaa työn tekeminen täällä välittömästi. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] Kaikissa tilanteissa meillä on väärinkäytöksen mahdollisuus, eli se ei ole pe-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

ruste mihinkään — muuta kuin että sen voi nostaa esille niin, että ollaan tarkkoja, että näitä väärinkäytöksiä ei näissä ole.

Sen sijaan, mikä minulle tuottaa tämän pahan mielen, on tämä tendenssi, millä tässä keskustellaan. Tässä on ollut edustaja Adlercreutzilla, edustaja Norrbackilla ja edustaja al-Taeella erinomaisia puheenvuoroja, joissa he pohdiskelivat tätä ilmiötä sieltä kautta, että nyt teillä on, perussuomalaiset erityisesti, jo valmiina näkemys riippumatta siitä, miten me näitä asioita perustellaan, sillä ei ole merkitystä. Täällä käytettiin termiä, että tässä on maahanmuuttovastaisuutta, ja edustaja Norrback sanoi, että hän lukee tällaisen ilmiön. Tässä on vierasvihaa, siihen liittyvää ksenofobista pelkoa. Ne ovat aivan selvästi tässä olemassa olevia. Ja tässä tulee jopa sellainen tunne, että onko tässä ihmisten halveksunnasta kysymys, kun täällä puhutaan, että ihmiset tulevat tänne lampsimaan, oleskelemaan, makailemaan ostoskeskuksiin ja muuta. Me puhumme ihmisistä — me puhumme ihmisistä, ja tässä tulee outo kulma, millä me näitä käsittelemme. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Juha Mäenpää: Me puhumme verotuksesta!]

Perussuomalaisilla on liian usein argumentti siitä, että tänne tullaan laiskottelemaan, löhöämään, käyttämään meidän sosiaaliturvaamme, hyväksikäytetään sitä, ihmiset laiskottelevat, ja sitten seuraavassa vaiheessa kun tulee keskustelutilanne, te toteatte, että nämä maahanmuuttajat vievät myöskin työpaikat meiltä suomalaisilta. Eli meillä on ongelma, ja halpatyöpaikoista puhutte usein tässä tilanteessa ja niin edelleen. [Arja Juvosen välihuuto] Ollaan laiskoja ja viedään työpaikat. Ei sillä ole merkitystä, mikä on se argumentti sinänsä, kun se taustaoletus on se, että joku on ulkomaalainen ja sitä on vastustettava. Tämä tekee vaikeaksi keskustelun täällä, kun me emme voi sitä rationaalisilla argumenteilla tehdä, [Leena Meren välihuuto] niin kuin me täällä yritämme tätä perustella.

Valitettavasti, puhemies, jouduin tällaisen puheenvuoron käyttämään vain sen takia, että tulee paha mieli tästä keskustelusta.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 197/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2022 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2023 tuloveroasteikosta ja eräiden tuloverotusta koskevien säännösten muuttamisesta ja kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 106/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 28/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 16/2022 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a §:n ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 12/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 233/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta sähkötuesta ja tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 234/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 234/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle ostovoiman vahvistamista vuonna 2023 koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 30/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 236/2022 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle työlomajärjestelyä koskevan Japanin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 206/2022 vp

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 13/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 206/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rautatiekuljetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 240/2022 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 17/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 240/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 118/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 26/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 122/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2022 vp

Lakialoite LA 88/2020 vp, 38/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 216/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsitte-

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

lyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 88/2020 vp, 38/2022 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023—2028 koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 128/2022 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 13/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalalla annetun lain 2 §:n ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 26/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 148/2022 vp

Lakialoite LA 42/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 14/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 29/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 neljänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 242/2022 vp

Pöytäkirja PTK 127/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 30/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

Asian käsittely alkaa keskiviikkona 23.11.2022 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään keskiviikkona 23.11.2022 kello 10. Asiaan liittyvät äänestykset ovat perjantaina 25.11.2022. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 23.11.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen